

V Ý E R Č . 4 / 1987

na tému :

Rusko pred oslavou milénia príchodu kresťanstva - I.

O b s a h :

Jenke Král: Rodina Slovanská	1
Anton Hlinko: Na rok 1988 pripadá tisícročie pokresťančenia Ruska	2
O. Ján Krstiteľ Trebovič, OFM Cap.: Matka Božia a Rusko	4
Svätá Olga, knázná a prvá ruská svätá	6
Z výťahov M. Berďajeva	7
Prelát L. Ledóchowski : Unionizmus- snaha po jednote	8
Svätý Jozefát Kuncewicz, arcibiskup polocký, mučeník Unie	10
Diakon Peter Artemov	12
Dr. J. Benaček: Kardinál Slipyj, vyznavač viery	14
Anton Hlinko : Správa zo ZSSR, že bývalý veľký vládca, ktorý nastúpil po Stalinovi, zmenil sa na zbožného človeka /Malenkov/	17
Ruská mládež na ceste k Bohu	18
Tatiana Coričeva : Hovoriť o Bohu je nebezpečné	20
Renesancia náboženstva v ZSSR	22
Lev Kopelev : Otvorený list Adamovi Michnikovi	24
Viktor Ivanovič Gorodíš, riaditeľ Ústavu vedeckého ateizmu v rozhovore s redaktorom talianskeho časopisu "Paniglie Christiana"	25
Súčasná literatúra a náboženstvo	26
Čingiz Ajtmatov o svojom románe	27
Prípady rehabilitácie vyhlásených za zvestníkov	28
Dve správy	29

~~Janko~~ K r á ľ

R o d i n a s l o v a n s k á .

Čo počneš, človeče biedny,
keď sa ohromná zdvihne moc,
nad tebou slnce zapadne,
zastrie ti nebo tmavá noc;

keď nebudeš vedieť, kto si,
nebudeš môcť svoj vydať hlas,
nebudeš so sebou vládvať,
jak mŕtvy musíš tráviť čas;

keď sa dobré na zlé verne,
tvoj rozum bude sebaklam,
svätá pravda zločin bude,
keď musíš vraždiť seba sám;

keď mienka verejná bude
stenáť v ohavnej porobe -
čo počneš, človeče biedny,
v tej divej, osudnej dobe...?!

Slabé duše, tie sa strasia
nastúpi taká prevrata,
že otec zaprie si deti,
i syn matku, sestra brata.

A to svet za pokrok vydá,
za výsledok vznešených dŕm,
a ty musíš na to veriť,
že je to evanjelium!

Netrápte sa, duše verné,
majte v srdci presvedčenie,
že pravda pravdou zostane -
sväté je naše učenie.

Nemáme úlohu pomstu,
hriech je sebeckto, každá strasť;
naše určenie veľiké :
ľudskosti blaho, pokrok, vlasť!

Naša hrstočka chatrná,
nie sme bohatí jak iní,
lež sme nie na svete sami,
sme údy veľkej rodiny.

Náš otec Boh je nebeský,
naša mať je Sláva matí,
bratia, sestry sme si sami
a rodina - všetci svätí.

Tak ako celá Dráma sveta vznikla pod silným vplyvom čítania evanjelií,
najmä reči Ježišovej pred poslednou večerou, tak i v básni RODINA
SLOVANSKÁ Janko Kráľ zdôrazňuje biblický ráz svojej reči - napísal
Milan Pišút. Pod vplyvom tohto čítania rozpoznal i znaky svojej doby
a prorocky vybadal následky myšlienkových prúdov 19. storočia.

Z diela: "Zažíhaj svetlá", výber z poézie Janka Kráľa, SÚSCM, Rím, 1972.

Na rok 1988 pripadne tisícročné výročie pokresťančenia Ruska.

V krajinách s absolutistickým režimom, kde je štát, ideológia, prípadne vládca niečím ako absolútno, pripomínajúcim mýtické božstvo alebo panovníkov, ktorí sa dali nazývať "synmi bohov", sa vždy čosi oslavuje - musí oslavovať. Bez kultu to neide ani tam!

Kult patrí ku kultúre a kultúra je zasa čosi typické ľudské. Kult v týchto krajinách je však niečo úplne tak presne nasmerované, ako dôkladne pripravované. Preto neznesie nijakého konkurenta!

V roku 1988 sa bude v Rusku sláviť tisícé výročie pokresťančenia. Veriaci v tejto krajine sa nan už pripravujú, ale i neveriaci. Sovietsky časopis "Argumenty a fakty" už pred tromi rokmi vyjadril obavu, že zahraničné ideologické centrá sa budú usilovať zneužiť toto milénium na politické ciele.

V júni roku 1984 sa dekani fakúlt ateizmu Sovietskeho zväzu zišli na pracovnú schôdzu, aby sa poradili o protiprepatreniach. V decembri 1984 ústredný tlačový orgán ateizmu "Nauka i religija" kritizoval patriarchu Pimena kvôli - vraj - pomýlenému prístupu k jubileu. Veď predsa ide o oslavu milénia ruskej kultúry, literatúry a štátnosti. Okrem toho sa už začali prípravy na oslavu 40 výročia vypustenia prvého Sputnika, ktoré - akoby naschvál - pripadá na ten istý rok.

Táto protipríprava prišla veľmi vhod sovietskym ideológom, ktorí sa v boji proti náboženstvu vyznačujú veľkým nedostatkom fantázie, čo je i pochopiteľné, lebo je ťažko obranovať ateizmus! Veď je to predsa škandál stotožňovať vstup Ruska do histórie s prijatím kresťanstva - hovoria. Vari nie je náboženstvo ópium?

Sovieti majú s tým náboženstvom naozaj veľké ťažkosti. Eliminovali desiatitisíce kostolov, umučilo stovky biskupov, tisíce knazov a milióny veriacich, už takmer 70 rokov priam kladivom vtĺkajú do hláv ateizmus, armáda ateistických aktivistov, ozbrojená knihami, rozhlasom a televíziou kapilárne prenikla do všetkých kútov obrovského impéria, sväté Písmo na čiernom trhu stojí jeden mesačný plat, za obrátenie sa na kresťanstvo sa platí totálnou spoločenskou degradáciou, prípadne stratou slobody alebo rekonvalescenciou na psychiatrických klinikách - a predsa náboženstvo nezmizlo! Prakticky i teoreticky by už malo patriť minulosti. Iba keď sa bol Marx alebo Lenin pomýlil? Alebo mu treba ešte dôkladnejšie pomôcť do hrobu! Niekde musí byť chyba! Volila sa zlá metóda? Je ateistická propaganda privulgárna? Treba azda trochu viac kontrolovať výchovu budúcich knazov a rozmnožiť počet agentov v seminári? Je ešte azda v Sovietskom zväze priveľa kostolov?

Tieto a možno ešte mnohé iné otázky trápia sovietskych ideológov a ich žiakov v satelitných štátoch.

Náboženstvo však nielenže nevymrelo, ale nadobúda veľmi konkrétne formy, z roka na rok narastá do obávaných rozmerov, jeho obeťou sú najmä mladí a vzdelaní ľudia a navyše stále posilňuje tie organizované formy, obživujú a pretvárajú ich, ktoré mali byť iba mŕtvačkou.

Počet veriacich v Sovietskom zväze sa nedá presne odhadnúť a štatistické údaje nie sú. Kto vie prečo? Majú sociologické ústavy zakázané robiť prieskumy v tomto smere? Odhady počtu veriacich sa pohybujú až do sto miliónov. Ale aj keby ich bolo iba päťdesiat, aj tak by ich bolo trikrát viac ako straníkov!

Okrem toho je tu ešte čosi iné, priam katastrofálne: marxizmus-leninizmus, ktorý sa predstavuje ako filozofia, svetonázor, exaktná veda, životná múdrosť, politicko-ekonomický systém, etická sústava a - veru - i náboženstvo, i keď v obľudnej forme, s t r a t i l s v o j u f a s c i n á c i u , príťažlivosť, presvedčivosť, ba dokonca i hodnotu!

Silnú ranu mu zasadil Chruščov likvidáciou kultu osobnosti. Ale i bez toho by sa marxizmus bol ocitol na mrtvej kolaji - a to vďaka princípu, ktorý on sám propaguje: že totiž prax potvrdzuje teóriu! Inými slovami: život filozofiu. A každodenná prax, život, ten normálny život sovietskeho človeka je veru všetko iné, iba nie závidenia hodný. Preto nie je ďaleko od pravdy ten kto povie, že v Sovietskom zväze a najmä v satelitných štátoch sa už žije v postmarxistickej ére!

Robiť za toto zodpovedným náboženstvo, je úplne také naivné ako mýlné. Dialektika tu neplatí. Strata komunistického viery navedie priamo ku kresťanstvu alebo islamu. Jej dôsledkom je však duchovné vákuum, ktoré sa jednotlivci usilujú rozličným spôsobom vyplniť!

Je nepochybné, že tisíce jubileum pokresťančenia Ruska sa Sovietom nepodari prehodnotiť v kultúrnu alebo štátotvornú udalosť. A nepochybné je aj to, že p r i n e s i e k r e sť a n a t v u n o v ý r o z m a c h ! Upozorní desaťmilióny ruských vlastencov nielen na to, kde treba hľadať korene národnej kultúry a individuality, ale i na to, že pravdy, na ktorých spočíva, bude asi treba brať vážne a znova ich dôkladne premyslieť a to už i preto, že ideológia, ktorá je ich uhlavným nepriateľom, tak dokonale z l y h a l a !

Časopis "Argumenty a fakty", ktorý sa obáva, že zahraničné ideologické centrá zneužijú Ruské milénium na politické ciele, sa dôkladne mýli! Nie zahraničné, lež sovietske centrá ho zneužijú a už zneužívajú na politické ciele! Nie ideologické centrá sa ho chopia, lež d u c h h ľ b a v é h o r u s k é h o č l o v e k a . Nie na politické ciele, lež na r e v í z i u ž i v o t n e j o r i e n t á c i e jednotlivca a národa!

Kresťanstvo si nehladá ani nemá spojencov v tzv. západnom kapitalizme a americkom imperializme - tieto systémy sú mu úplne také cudzie ako marxizmus - ale v ľudskom duchu, v podstate človeka, ktorý je stvorený na obraz Boží a jednoducho nemôže natrvalo žiť bez Boha, lebo tuší, intuituje, cíti - hoci často i hmlisto - že jeho pôvodcom a cieľom.

Anton H L I N K A ,
Hlas Ameriky - Mníchov

- o -

- Sovietska tlač prináša často správy o objavení tajných modlitební a kláštorov v lesoch a inde. To svedčí, že zničenie viery v Rusku nie je také ľahké, ako si to bolševici predstavovali. Otvorený boj proti viere má často opačné následky. To, že sa v niektorých prípadoch podarilo veriaciim na dlhý čas utajiť tajné modlitebne a náboženské schôdzky dáva tušiť, že teraz bolševici nachádzajú medzi obyvateľstvom udavačov. /Apošt. C.M. - PBSJ, 3/1939, str. 108-9./

- "Stojíme azda v najväčšom boji proti mocnostiam temnosti, akého sa kedy svet dožil. Aj keď Cirkev akotaká nikdy nezahynie, v jednej krajine alebo v jednej časti sveta vymrieť môže; a keď v Anglicku vymrieť nemá, musia všetci jeho katolíci sústrediť svoje sily. Ešte nikdy v dejinách sveta nezaplavila svet taká čierna povodeň zla, ako sa teraz hrnie z Moskvy na celý svet. Myslíte, že Anglicko sa jej vyhne? Žiadna krajina nebude od nej uchránená."

Z prejavu edinburgského arcibiskupa, Duchovný pastier, 9/1936, S.300.

O. Ján Krstiteľ Trebovič, OFM Cap.

M A T K A B O Ž I A A R U S K O

Matka Božia sa cez stáročia zjavovala vyvoleným dušiam. Ale výslovne iba vo Fátime prejavila hlboký záujem o ruský národ.

Prečo sa Mária zaujíma o Rusko ?

Národy sa v minulosti často búrili proti Bohu a jeho prikázaniam a prenasledovali jeho Cirkev. A predsa sa Preblahoslavená Panna nezjavila členom Cirkvi s úmyslom, aby robili krížové výpravy modlitieb proti diabolskej ideológii. Či sa nezjavuje takto viac jej materinská láska, snažiaca sa priviesť poblúdené dieťa na správnu cestu? Práve to dieťa, ktoré oddávna prejavovalo nežnú lásku a úctu k Matke?

M á r i a v R u s k u

Z podania vieme, že kresťansko-katolícka viera prišla do Ruska v 9. storočí, keď princezná sv. Oľga prišla z Ruska do Carihradu dať sa tam pokrstiť. Nech je tomu historicky ako chce, jedno je isté: Matka Božia prišla do Ruska aj s jej Synom a s Ním prišla aj Jeho snúbenica - Cirkev svätá. Prišli tam natrvalo, až do konca vekov. Syn Bohorodičky chcel tam byť Kráľom srdca a duší. Ani rozkol vo viere, ani revolúcia nezdoľali Máriinu lásku k ruskému ľudu, ktorý si ju cez dlhé stáročia ctí a vzýva ako "Bogorodicu". Úcta k Márii rástla tak ako rástol ruský národ. Mariánska úcta sa rozšírila po celej krajine. Mária si našla miesto v každom meste a vieske. V ruskom dome sa vždy našiel kútik pre modlitbu a výklenok pre jej ikonu - obraz Bohorodičky. Dejepisci vynesú jedného dňa na svetlo Božie a pred celým svetom zbožnosť ruského ľudu a jeho nežnú lásku k Matke Božej, ktorý sa jej zasvätil.

V ruských dejinách sú stovky mien a dedín, ktoré sa pripomínajú, lebo sa v nich na príhovor Bohorodičky odohrali zázračné udalosti. Kdekoľvek ruský veriaci človek išiel, Bohorodička musela ísť s ním, bola mu sprievodkyňou a radkyňou na cestách, z času na čas sa mu zjavovala a zahrnovala svojim materinským požehnaním. Potom prišiel umelec z neznámeho kláštora a zvečnil udalosť obrazom alebo dojímavým veršom piesne. Často takto počuť spomínať Matku Božiu Kazanskú, Kyjevskú, Smolenskú, Vladimirovskú, Kostromskú, Navgorodskú a mnohé iné.

Ruské "Zdravas" je kratšie ako latinské, lebo pozostáva iba zo slov anjela Gabriela, ale je to veľmi obľúbená modlitba. Majú aj ruženec. Je tiež veľmi obľúbený, ale vyhradený rehoľníkom, mníškam a iným sväto žijúcim laikom, nie bez povolenia ich duchovných otcov.

Veľmi starý ruský pozdrav znie: "Pokoj Boží buď s Tebou!" Ale pri rozlúčke majú Bohorodičku na mysli. Odchádzajúcemu privolávajú: "Nech ťa Bohorodička zakryje svojim pôvabným modrým plášťom a chráni ťa na ceste!"

Mária je často spomínaná v byzantsko-ruskej liturgii. Známe sú litánie k prečistej Panne. Kňaz ju oslovuje hneď po Premenení ako aj cez nasledujúcu časť liturgie. Vzýva sa v "panychíde", modlitbe za zomrelých a v "molebene", modlitbe na rôzne úmysly.

N i e t o m i e s t a t a k v e ľ k é h o
a n i t a k m a ľ é h o

V tejto obrovskej krajine
nieť miesta ani viesky, v ktorej by sa nenašiel znak a dôkaz mariánskej úcty. Snáď je to obraz-ikona alebo aj malá kaplnka

k úcte Tej, ktorá je "krásna ako Mesiac a velebná ako slnko..." Aj v ruskej literatúre nájdeme prerozhňé prejavy mariánskej nábožnosti ruskej duše - u Dostojevského, Tolstoja, Čechova, ba i v modernej spisbe.

Opravdivá mariánska úcta je v Rusku hlboko zakorenená v národnom charaktere a v dejinách. Ani 65 rokov pod komunizmom nebolo schopné vykoreniť vieru v Boha, Cirkev Ježiša Krista a úctu k Matke Božej. Táto viera rástla v duši ruského národa cez stáročia. Ani násilie ju nikdy nezdolá. Mariánske dedičstvo má také hlboké korene v ruskom kresťanstve, že ruský spisovateľ Nikolaj Berďajev veľmi prehnane napísal: Ruské náboženstvo je skôr náboženstvo Máriino, ako Ježišovo. Táto hočne prehnaná výpoveď ale svedčí len o tom, čo sme prv povedali o mariánskej úcte v Rusku.

M. Gordillo, známy orientálny mariológ, podrobne, až úzkostlivo študoval ruské ikony Matky Božej. V Rusku ich napočítal 293. Ich sviatky a pripomienky sa v ruskej cirkvi zachovávajú. Ešte aj dnešní patriarchovia v Moskve zachovávajú tento starý zvyk. V liturgickom kalendári každý deň sa pripomína jeden alebo aj viac sviatkov zázračných ikon Bohorodičky.

L i s t p á p e ž a P i a X I I .

Pápež Pius XII. pri mnohých príležitostiach vyzdvihol hlbokú úctu a lásku Rusov voči Panne Márii. Vo svojom mimoriadnom liste, adresovanom priamo ruskému ľudu hovorí, že zasvätil Rusko Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Ďalej v tom liste píše: "My dobre vieme, ako nežne milujete a vrúčne si ctíte Pannu Máriu, Bohorodičku, keď sa k nej utiekate pred jej obrazmi".

Naozaj, Rusko by sme právom mohli nazvať krajinou Bohorodičky. Hoci v tomto čase sú prejavy detínskej lásky k Matke Božej znemožňované vládnyimi orgánmi, nespočetní veriaci v Rusku si verne uctie-
vajú Bohorodičku. Prvý ruský kostol bol postavený na počesť Nanebovzatej Panny Márie už stáročia pred vyhlásením dogmy o Nanebovzatí Panny Márie. V Kremli ešte aj dnes je kaplnka Nanebovzatej, hoci zatvorená.

Konečné prisľúbenie Fatimskej Panny Márie bolo bezpodmienečné. O b r á t e n i e R u s k a j e i s t é ! Bohorúhavý protináboženský despotizmus v Rusku bol vybudovaný na neludskom násilí. R u s k o j e n a c e s t e s p ä ť k B o h u ! A tak v mariánskej úcte ruského ľudu, v stáročnom dedičstve Ruska je záruka našej nádeje, že bude konečne pokoj na zemi.

Z angl. preložil Fr. Ján Kováč, SVD,
Papua, New Guinea.

Článok prevzatý z časopisu "Mária 82", úradný mesačník slovenského gréckokatolíckeho biskupstva sv. Cyrila a Metoda v Kanade, Vol. XXII /XXVII/- July 1982, No. 7, str. 6-7. Vydavateľ: Michal Rusnak CSsR, D.D. Bishop of the Slovak Byzantine Rite Diocese of Sts. Cyril and Methodius in Canada. Vydáva sa s cirkevným schválením, Administrácia: "Mária-Monthly" P.O. Box 195, Postal Station "C" Toronto, Ontario, Canada M6J 3M9.

- o -

O mlčaní :

Jeden starec mlčal 33 rokov. Keď sa ho brat spýtal: Čo si dosiahol toľkým mlčaním? - dlho nechcel odpovedať. Nakoniec povedal: Prepáč, viem, že som dosiahol tri veci: nesmejem sa, nepreklínam a necigánim.

J.P. Migne: Patrologia graeca, Slovo 249.

- o -

Svätá Olga, knázná a prvá ruská svätá.

Pochádzala zo šľachtického rodu; bola právnučkou Hostomysla, novgorodského pánovníka. Svoju mladosť prežila na majeri v dedinke Lybuta pri Pskove. Tu ju náhoda spoznal mladý knieža Igor, ktorému sa zapľúbila pre svoju neobyčajnú krásu a vzdelanosť. Roku 903 ju pojal za manželku, avšak čoskoro zomrel vo vojne s Drevlanmi, čím starosť o rozsiahly kijevský štát prešiel do rúk Olgy, ktorá vládla za svojho nedospelého syna Svatoslava. Ako vládkyňa mnoho cestovala po svojej ríši, aby poznala potreby svojich poddaných a pomáhala im. Dbala o to, aby dane boli spravodlivo rozdelené, starala sa o budovanie obchodných ciest, obchod vzala pod svoju ochranu. V krajine zorganizovala niečo podobné ako naše terajšie pošty.

S okolitými krajinami žila v mieri, čo bolo na vtedajšie pomery neslýchané, hlavne v Rusku, ktoré bolo obklúčené kmeňmi, ktoré čakali na vhodnú príležitosť, aby sa mohli pomstiť za svoje predošlé porážky. Pre svoju neobyčajnú vynaliezavosť bola akoby predurčená pre kniežaciu vládu. Takáto bola ako pohánka.

O jej obrátení na Kristovu vieru sa píše: Olga sa raz vybrala k rieke Dnepr, aby sa tam vykúpala. Tu počuje nádherný spev a omamná vôňa z kadidla sa šíri z malej chatky. Olga zo zvedavosti tu vstúpi, uzrie malý oltár, niekoľko kresťanov a šedivého kňaza, ako sa modlili. Dá sa s ním do rozhovoru. Kňaz jej poradí, aby odišla do Carihradu a tam sa oboznámila s kresťanskou náukou.

Za panovania knážnej Olgy kresťanstvo v Rusku nebolo neznáme. Už knieža Askold a Dyr boli kresťanmi. Taktiež staroslovanský preklad svätého Písma od svätého Cyrila a Metoda tu poznali. V Kijeve bol kláštor svätého Eliáša a Rusko sa uvádzalo ako diecéza carihradského patriarchátu. Igor, manžel knážnej Olgy, mal vo svojom vojsku mnohých kresťanov, i medzi dôstojníkmi ich bolo mnoho, lebo pri zmluve s Grékmi roku 945 časť Rusínov prisahala na pohanských bohov a časť na kríž a Evanjelium.

Olga bola v Carihrade roku 957 pokrstená patriarchom Polijevktom. Kmotrom jej bol cisár Konštantín VII., nazvaný "Bahrjanorodný", t.j. "Statný" /912-957/. Pri krste obdržala meno Helena, na česť svätej Heleny, matky Konštantína Veľkého.

Grécky životopisec píše o Olge nasledovné: "Olga, manželka ruského kniežata, ktorý viedol námornú vojnu proti Grékom, prišla po smrti svojho manžela do Carihradu a tu prejavila veľký záujem o pravú vieru; bola pokrstená a prijatá s veľkými poctami, ako sa patrí na jej dôstojnosť a potom sa vrátila domov".

Ruský historik Nestor zase píše: "Olga, osvietená krstom, bola veselá na tele i duši. Patriarcha jej povedal: 'Požehnaná si medzi ruskými ženami, lebo si sa zamilovala do svetla a odmietla tmu. Blahoslaviť ťa budú synovia Ruska až do posledného rodu.' Patriarcha Olge daroval kríž, na ktorom bol nápis: 'R u s k á z e m , o b n o v s a v B o h u s v ä t ý m k r s t o m , k t o r é y p r i j a l a b l a h o s l a v e n á O l g a'. Za čias kniežata Jaroslava, syna svätého Vladimíra, tento kríž stál na oltári vo veľchráme svätej Sofie v Kijeve. Neskoršie, pri zmätkoch požiaru v Kijeve, sa stratil."

"Olga po svojom návratení z Carihradu viedla ozajstný kresťanský život. V Kijeve dala vybudovať chrám svätého Mikuláša a svätej Sofie. Podobne vybuďovala kaplnku vo svojej rodnej dedinke Lybuti pri Pskove. Na svojich cestách Ruskom pri cestách stavala kríže. Doposiaľ niektoré z týchto miest ľud nazýva "kríž svätej Olgy". V Pskove stála kaplnka na tom mieste, kde podľa podania svätá Olga postavila kríž a mestu predpovedala rozvoj a slávu."

Svätá Olga umrela 11. júla roku 969, keď sa dožila vyše 80 rokov. Hneď po jej smrti, za čias svätého Vladimíra, ju ľud začal uctievať ako svätú. Mních Jakub píše, že "telo svätej Olgy je uložené v truhle, v ktorej je zachovalé jej telo a po toľkých rokoch ostalo neporušené".

Životopisec Nestor končí svoju rozpravu o svätej Olge týmito slovami: "Ona predchádzala kresťanstvo v našej vlasti, ako dennica predchádza slnko, ako zora pred ranným svetlom; ako luna v noci, tak žiarila medzi neveriacim ľudom. Ona prvá v Rusku vsrúpila do nebeského kráľovstva. Ju oslavujú synovia Ruska ako svoju prímluvkyňu. Ona i po smrti sa modlí k Bohu za Rusko. Všetci ju oslavujú, vidiac ju ležať v neporušenom tele po mnoho rokov".

Z časopisu: "Apoštolát sv. Cyrila a Metoda pod ochranou b.l.P.Márie", roč. XV., č. 6-7/1924, str. 230-232.

- o -

Z výrokov M. Berdajeva :

- "Pre kresťana by mal mať kominizmus celkom zvláštnu dôležitosť; je svedectvom, že kresťanstvo nespĺnilo svoje povinnosti, neuskutočnilo svoje úlohy. Kresťanská pravda mala nešťastie, že sa niekedy neprejavila v plnosti života; a neprehľadné cesty Prozreteľnosti encú, aby sociálna pravda zažiarila z brutálnych síl. Kresťanská myšlienka ostala veľmi často len konvencionálnosťou a deklamáciou, natoľko pohrúženou v abstrakcii a neprispôsobenou praxi, že uskutočnenie ktoréhokoľvek z jej prvkov všeobecne viedlo k strašnej reakcii proti kresťanstvu. Hriech a nízkosť kresťanov, presnejšie povedané zdanlivých kresťanov, zatemnili oslňujúce svetlo kresťanského zjavenia... Vinníkmi sú kresťania sami, nie kresťanské náboženstvo, to iste nie, ale jeho vyznávači, ktorí sa veľmi často ukázali vyznávačmi len zdanlivými. Myšlienka, ktorá miesto toho aby sa realizovala v živote, premieňa sa v konvencionálnu rétoriku a zaväzuje si oči pred skutočným zlom a pred právo nespravodlivosťou, taká myšlienka musí vznietiť proti sebe révoltu. Kresťania meštiackej epochy vytvorili hádanku, ktorá bola na najväčšiu prekážku v dušiach utlačovaných" / z knihy Dr. Vašek: Doba úzkosti a varu, vydal Vesmír, Praha, str. 163 a n./.

- "Čím viac sa dívam na problémy etické a sociálne, otvárajúce sa ako ohromné a nedozierne hlboké priepasti okolo nás, čím viacej poznávam chabosť a nedostatočnosť ľudských síl, tým viacej vyrastá pre mňa z dejín i zo života poznanie, akou bezpečnou záchranou v tej hroznej krízi je Boh". /dtto., str. 182/.

- "Boh neopustil pohanstvo ani vtedy, keď mu dovolil, aby išlo svojimi cestami. Na svojom vlastnom tele spoznalo následky odklonu od Boha. Ich vlastná mravná spustlosť ich naklonila k prijatiu Krista. Skutočnosť duševnej biedy dneška musí dokázať a mnohým otvoriť oči, že len jedinou cestou sa možno dopracovať k pokroku a skutočnému napredovaniu k dokonalosti: cestou kríža, v Kristovom duchu a s Božou pomocou. Až toto presvedčenie zavládne tak v nás ako aj na druhej strane, vtedy sme urobili prvý krok k skutočnej náprave".

- o -

Uvedené v : Duchovný pastier, roč. XVIII., č. 2/1937, str. 34-36.

Modlitba pápeža Benedikta XV. za jednotu cirkvi :

"Chrán nás Bože každej chyby, ktorá by ich mohla od nás oddialovať. Pane, duch švornosti a lásky, ktorý je znakom tvojej prítomnosti medzi veriacimi, nech urýchlí deň, kedy sa zjednotia naše prosby s ich prosbami, aby všetky národy všetkých jazykov slávil nášho Pána, Ježiša Krista, tvojho Syna."

Prelát L. Leščowski :

Unionizmus - snaha po jednote.

Medzi našou východnou a západnou cirkvou dejiny otvorili hlbokú priepasť. Došlo k tomu rukou ľudskou, nie pravícou Božou. Rozdvojenie cirkvi, hoci sa stalo z Božieho dopustenia, predsa nebolo v Božom pláne, pretože vôľa Božia je, aby bol jeden o číne a jeden pastier. Preto je nám dovolené, ba je našou povinnosťou, každý kameň úrazu odstrániť a zhubný nádor - rozkol - v Kristovom ovčinci odstrániť zo sveta. Takto to napísal Soloviev, veľký filozof, ktorý celú budúcnosť Ruska videl závislú od spojenia s Rímom. Aby sme tomuto problému správne porozumeli, osvetlíme si historickú a psychologickú stránku:

1. **H i s t ó r i a** - dejiny nás učia, že cirkevný rozkol nevznikol natoľko z rozporu v učení /ob doctrinales controversias/, ako skôr a hlavne z príčin a dôvodov **p o l i t i c k ý c h**.

Keď cisár Konštantín Veľký preložil svoje sídlo z Ríma do Carihradu, klesla sláva a nádhera svetského Ríma a stúpol na význame Carihrad. Keď po cisárovi Theodosiovi došlo k rozdeleniu veľkej rímskej ríše, dva kultúrne svety sa postavili proti sebe. Tušili obaja kresťanskí cisári a vtedajší kresťanský svet, aké zhubné následky pre jednotu cirkvi bude mať toto politické rozdelenie gréckeho kultúrneho sveta od latinského, Východu od Západu? Takto rýchlo dochádza k cirkevnému rozkolu.

Všeobecný koncil v Carihrade priznal už roku 381 carihradskému biskupovi prvé čestné miesto po biskupovi rímskom. Potom si carihradský biskup osvojil titul patriarchu s neskorším právlastkom "ekumenický" a biskupi z Východu sa obracali k Carihradu, keď patriarcháty Jeruzalem, Antiochia a Alexandria sa stali korisťou mohamedánov. Cisár Justinian /Cod. Justin. I., II., 24/ nazýva carihradskú cirkev "hlavou všetkých ostatných cirkví". Táto cirkev sa zo žiarlivosti spojila proti "starému Rímu" a rímskemu primátu. Vždy zrejmejšia sa tu javí túžba po úplnom osamostatnení, až nakoniec Photius - pod zámienkou herezy západnej cirkvi - roku 869 otvorene sa postavil proti Rímu a tým otvoril cestu schizme - rozkolu. Toto dielo dokončil patriarcha Michael Cerulária roku 1.054 úplným rozkolom.

Do tohto víru osudného rozkolu bol týmto strhnutý celý grécky svet, s Carihradom /Byzanciou/ politicky a kultúrne úzko spojený. Srbi, ktorí sa do 12. storočia viac prikláňali k Rímu, týmto rozkolom sa pridali k Carihradu a po nešťastnej bitke na Kosovom poli, keď sa dostali pod tureckú nadvládu, ľud slovo Rím a pápež nesmel ani vyriechnúť. Bulharsko pre svoju zemepisnú blízkosť Carihradu v politickom i náboženskom zmysle prišlo pod vplyv Carihradu, podobne i Rumunsko. Rusko, ktoré bolo v 10. storočí kniežatom Vladimírom pokresťančené z Carihradu, tým že prijalo metropolitov za svojich a uznalo carihradskú cirkevnú zvrchovanosť, bolo tiež zavlečené do tohto rozkolu. Od 12. storočia, za metropolitu Nikefora a Alexandra Nevského, boli Rímu už úplne odcudzené. Ani Únia florentská v 15. storočí, ani blahodárne pôsobenie pápežského legáta Possevina, S.J. v 16. storočí a Únia brestská na konci 16. storočia nemala úplný alebo trvalý úspech. Pod vplyvom vzráhajúceho sa moskovského kniežatstva a neskoršie ruského cárstva, dediča carihradskej moci a lesku, ako i východnej /byzantskej/ kultúry a césaropapizmu, nielen južné Rusko - uniatske - ale celý Balkán sa zjednotil proti západnej Cirkvi.

Keď Peter Veľký "zo štátnych záujmov" ustanovil Svätý synod" s prokurátorom na čele a nadobudol neobmedzenú moc v cirkevných záležitostiach a keď sa týmto stala ruská cirkev "iba nástrojom cárskej moci" /Miljuk./, potom vplyvom cárizmu, rozširujúcim sa na Balkáne, všetky nádeje na zjednotenie cirkvi gréckej a rímskej akoby úplne zmizli.

Pádcom cárizmu v Rusku padla vonkajšia opora východnej cirkvi. Po bolševických ukrutnostiach, sovietskou vládou zastrašený klérus a v úpadku sa nachádzajúci i najvyšší pastieri, tvoriaci tzv. "živú cirkev", opustili svoje stádo a zjavnou zradou na najsvätejších hodnotách ľudu úplne sa spreneverili svojej úlohe.

A tu dnes nastáva čas viac ako inedy, aby ľud a ruská inteligencia sa obrátili na pravú a živú cirkev - katolícku. To by značilo obrat na celom Východe.

2. Z p s y c h o l o g i c k é h o stanoviska môžeme problém tiež riešiť, aby sme urýchlili spojenie cirkvi východnej so západnou. Spory, ktoré sa viedli slovom i písmom /per controversiam/ po stáročia, rany a priest' zväčšovali. Keď uvažujeme z psychologického stránky, prideme na to, že z rôznosti režimov, národnostných, sociálnych, kultúrnych pomerov, pováh, výchovy, zvykov a kultu povstal na Východe iný myšlienkový pochod, iná mentalita. Keď už k týmto kontroverziám v minulosti došlo, nech je v nich dnes p r e d v í d a v o s ť a l á s k a . Ak žiadame od iných, aby naše myšlienkové pochody repsektovali a chápali, ten istý zákon nás viaže aj voči iným. Jedno ruské príslovie hovorí, aby sme "nevstupovali do cudzieho kláštora" so svojim vlastným poriadkom". a "veľkú opatrnosť treba, aby sme našim bratom nepoložili na šiju bremeno, ktoré by nebolo prispôsobené ich šiji". K bezohľadnému šíreniu pravdy nestačí, že je pravdou. To stačí pravde matematickej, ale nie pravdám náboženským. Ak rozbíráme druhým ich vieru, zničíme základy ich kultúrneho života. A akú máme potom istotu, že ich privedieme ku sebe, na svoju stranu?

I keď v cirkevných záležitostiach často s u d c a /Judex ecclesiasticus in foro externo/ s rozkoľníkmi zachádza často ako s /formálne/ blúdiacimi. t e o l ó g v predpoklade, že konajú v dobrom úmysle /bona fide/ má postupovať tak, ako pred Bohom sú /in foro interno/ a má ich považovať za údy mystického tela pravej cirkvi. Máme sa teda "snažiť, aby jednota celej cirkvi - ktorá v zásade existuje - stala sa viditeľnou vonkajším spojením dvoch cirkevných zborov, ktoré dejiny rozdvajili bez toho, aby vo svojom vzťahu ku Kristovi boli dajako oddelené. To pri dobrej vôli je možné dosiahnuť" /Soloviev, Cobranie Coimenin IV., 100/.

Teda predvídavosť a láska nech sú vodítkom vo všetkých veciach, ktoré nás snáď oddeľujú. Musíme sa vžiť do ich národných, sociálnych, kultúrnych zvykov, do ich liturgie, ceremónie, jazyka, rítu, kultu, do ich partikularizmu a do istej miery aj do ich predsudkov voči nám tým viac, že aj my často pestujeme prílišný partikularizmus a predsudky proti ich jazyku, rítu a pod.

Nezodpovedaná zostáva otázka, ako sa máme zachovať voči východnej cirkvi, predovšetkým ruskej, aby sme problémy zjednotenia všetkých bratov v Kristovi, údy mystického Tela Kristovho, čo najúčinnnejšie a najšťastnejšie rozriešili?

- Prvou úlohou bude, aby sme Západ o veciach východnej cirkvi správne a nepredpojaté informovali,
- na druhej strane musíme i Východ o katolíckej cirkvi, proti všetkým predsudkom a nesprávnym vysvetleniam informovať,
- a nakoniec v čo najväčšej miere rozširovať populárne spisy historického, kultúrneho, nábožensko-liturgického charakteru po zorným uhlom vzájomnej úcty a lásky
- a inteligenciu povzbudzovať k spoluriešeniu všetkých kultúrnych a sociálnych otázok ľudstva vo svetle spoločnej kresťanskej viery a v Kristovom duchu.

A tu s l o v a n s k í k a t o l í c i , dediči západnej kultúry, nachádzajúci sa v strednej Európe, sú akoby predurčení a povolani, aby kresťanským bratom na Východe, dedičom kultúry carihradskej a ruskej, podali bratskú ruku, spojili sa s nimi, vytvorili most a preklenuli priepasť, ktorá nás oddeľuje. K tomu nám Boh pomáha!

Svätý Jozefát Kuncewicz, arcibiskup poločský, mučeník Únie/Jednoty/.

Jozefát Kuncewicz sa narodil roku 1580 vo Włodzimierzu Wolyńskim, hlavnom meste vtedajšieho kráľovstva, teraz vo volyňskom kraji. Jeho otec bol potomkom stierobylaj litovskej šľachty. Pretože bol chudobný, dal sa na obchodovanie. Tejto živnosti sa mal venovať aj jeho syn Jan. Avšak chlapec mal od malička záľubu v duchovných veciach. Keď rodičia poslali chlapca do Vilne - hlavného mesta Litvy - aby sa tam priučil kupectvu, Jan vo voľných chvíľach navštevoval tamojšie kostoly, hlavne kostol otcov jezuitov. Tam v ňom dozrel úmysel vstúpiť do kláštora. So súhlasom rodičov bol ako 24-ročný roku 1604 od gréckokatolíckeho arcibiskupa Adama Hypácia Počēja prijatý do rádu svätého Bazila a poslaný do kláštora Najsvätejšej Trojice vo Vilne.

Do týchto čias spadá Únia brest-litovská z roku 1596, na čele ktorej stálo volyňský knieža Konštantín Ostrožski, biskup lvovský a przemyslovský. Roku 1595 odišli do Ríma dvaja biskupi a zjednotili sa s Rímom. Bol to biskup Počej z rodného mesta Jozefata a lucký biskup Terlecki.

Pomery v laure, kde prišiel Jozefát, boli žalostné, budova na spadnutie. Jozefát svoje meno obdržal pri vstupe do kláštora, kde dlho bol iba jediným mníchom. Až roku 1607 prišli aj iní do kláštora, medzi nimi mladý šľachtic Wlemin Rucki, ktorý si nadobudol vzdelanie v zahraničí a do cirkvi sa vrátil z kalvinizmu. Jozefátovi sa podarilo Trojický kláštor nielen znova vybudovať, ale tiež oživiť klášternú rodinu, celkom oddanú duchovnému životu a urobiť ho centrom unionistických snáh.

Pri rieke Ščäre, neďaleko Žirovic, leží osada Byten, ktorá patrila k novgorodskému vojvodstvu. Gregor Tryzna, pán tejto osady, vystaval pre svoju dcéru - ktorá sa chcela venovať rehoľnému životu - kláštor. Do tohto kláštora poslali Jozefata, aby sa týmito sestrám-baziliánkam stal učiteľom a duchovným vodcom v ich rehoľnom živote. Jozefát však navrhol, aby sa sestry odobrali najprv do kláštora baziliánok vo Vilne, kde prejdú noviciátom a priučia sa základom kresťanskej dokonalosti. Tak sa i stalo. Avšak rehoľníčkam sa život vo Vilne natolko zalúbil, že tam chceli zostať. Aby bytenský kláštor neostal prázdny, jeho pán - Gregor Tryzna - venoval ho baziliánskeму kláštoru trojickému vo Vilne, odkiaľ prišiel Jozefát s niekoľkými bratmi.

Gregor Tryzna, ktorý bol tiež maršálom neďalekého mesta Slonima, mal dôverného priateľa, šľachtica Jána Mielezka, smolenského kastelána a pána neďalekej obce Žirovice. Mielezko patrila k rozkoľníkom, ale keď sa Tryznovým pričinením zoznámil s horlivým bytenským hugemenom Jozefatom Kuncewiczom, vrátil sa k únii a Jozefátovi ponúkol opustený chrám - skoro v zrúcaninách - v Žiroviciach Jozefátovi, ktorý ho prijal a pustil sa do práce na jeho obnove.

Žirovice boli známe pútnické miesto od 12. storočia - podľa niektorých historikov, avšak podľa všetkého treba ich klášť na koniec 15. storočia. Rôzpráva sa, že okolo roku 1480 v lese neďaleko Slonima, pri rieke Ščäre, pastieri pásli svoje stáda. Raz v lese, na mieste, kde stála planá hruška, pastieri spozorovali neobvyklé svetlo. Utekali tam a na vetvách, neobvykle osvetlený obraz Panny Márie. Pomodlili sa "Zdravas" a obraz odniesli vtedajšiemu pánovi tohto kraja, Alexandrovi Soltánovi, rytierovi jeruzalemského rádu nazlatého rúna. Soltán obraz prijal ako dar z neba a keď tento náhle zmizol a znova ho našli na plenej hruške, dal tam preň postaviť svätýňu. Takto sa začali púte do Žirovic.

Žirovické mariánske palládium nie je veľké. Na štvorhrannom nevelkom sivom kamení, podobnom jaspysu, je vyrytá polovypuklá postava Panny Márie so Synom na rukách. Na obrube sú slová sv. Jána Zlatoústeho, vyryté slovanským písmom :

"Tebe, Bohorodičku, spanilejšia od Cherubínov a Serafínov, ktorá si bež poskvrny porodila Slovo Božie, vľobíme!"

Žirovický chrám čoskoro po svojom založení vyhorel. Bol však znovu postavený a púte obnovené. Toto prekvitajúce mariánske pútnicke miesto postihla však väčšia pohroma od interiérových kalvínskych myšlienok, ktoré sa tam šírili koncom 16. storočia. Blízka nekatolícka šľachta sa zmocnila kostolných majetkov a ciest, ktoré viedli k Žiroviciam. Kostol postupne ostal opustený, iba niekoľkokrát do roka sa v ňom zaspievali mariánske piesne a odslúžila svätá omša. Ale v ľudoch našalej kolovali napoly zabudnuté zázraky, ktorými sa tu Matka Božia preukazovala ľuďom.

Bytenský hugenot Jozefát s radosťou prijal Mielezskovu ponuku a dňa 18. októbra 1613 prišiel do Žirovic i s niekoľkými baziliánmi-bratmi, aby obnovil a vyzdobil starodávnu svätyňu, že sa leskla v nevídanej nádhere. Mielezsko ako i litovský kancelár Lev Sapieha obdaroval kostol skvostným bohoslužobným náradím a mnohými nadáciami. I pútnici začali čoskoro prichádzať. Jozefát vedľa chrámu vystavil kláštor. Pred milostivým obrazom Bohorodičky sa konali slávne bohoslužby, rehoľníci spovedali ľud a od oltára sa horlivo ohlisovalo slovo Božie. Žirovice sa znova ozývali starými slovenskými mariánskymi spevmi a povest' o milostivom obraze sa rozniesla do celého gréckokatolíckeho sveta na Malej Rusi.

Po smrti biskupa Podieja sa metropolitom stal Putski, ktorý roku 1617 povolal Jozefáta Kuncewicza zo Žirovic a Bytenu za archimandritu kláštora Svätej Trojice do Vilna. Roku 1618 bol vysvätený za biskupa a dopyt starému arcibiskupovi Gedeonovi v Polocku za koadjutora. Po jeho smrti sa stal arcipastierom tejto gréckokatolíckej diecézy. Ako biskup zvolával synody, reformoval kňazstvo, sústavne kázal, takže mu po poľsky hovorili "duszochwa". Zo všetkých síl sa venoval prehĺbeniu duchovného života, plný lásky ku starým rúsko-byzantským obradom a k rímskej Stoliči.

Roku 1620 schizmatický ruský patriarcha Teofan v Kijeve zosadil biskupov, ktorí sympatizovali s Úniou a všade dosadil schizmatikov. Na Jozefátovo miesto bol menovaný Mateusz Smotrycki. Z toho nastali náboženské nepokoje, počas ktorých bol Jozefát 12. novembra 1620 vo Witebsku usmrtený. Jeho smrť však posilnila Úniu a vrahovia sa kajali. Smotrycki sa stal uniátskym biskupom a Sapieha, ktorý proti Jozefátovi tiež vystupoval, ako prvý žiadal jeho beatifikáciu, Únia potom trvala až do rozdelenia Poľska. Úniu zakázalo Rusko a dokonca i telo Jozefáta z bialského kostola odniesli a uložili do zeme. Jeho ostatky boli nájdené až roku 1915, počas 1. svetovej vojny a z Bialy Radziwielowskej v Podlesí odvezené do Viedne za veľkej účasti ľudu a pruských vojakov. Roku 1924, po 300 rokoch, bola vo Viedni s veľkou oslavou spojená spomienka na toto jubileum. Jeho telo odpočíva v kostole svätej Barbory.

Na jeseň roku 1915 bol Žirovický kláštor, ktorý obývali ruskí mníši - opustený. Z kostola tiež odniesli milostivý obraz Panny Márie zo strechu, aby nebol vojnou znesvätený. Na okolí Žirovic ostalo mnoho kostolov, ktoré pripomínajú katolícky pôvod, keď sa tu rozvíjal kresťanský život. No príde čas, že i tu opäť bude "jeden Fán, jedna viera, jeden krst, jeden Boh a Otec všetkých, nad všetkými, skrze všetkých a vo všetkých nás!" /Ef 4, 5/.

Svätý Jozefát je mučeníkom Únie. Prosme ho, aby svojím príhovorom u Boha dopomohol k dosiahnutiu cieľov Únie - zjednotenia :

Všemohúci, dobrotivý Otec náš na nebesiach, na silný príhovor veľkého apoštola a mučeníka Únie, svätého Jozefáta Kuncewicza, arcibiskupa polockého, zjednot' nás všetkých do jedného ovčína pod jedného Pastiera!

Diakon Peter Artemev

zomrel za katolícku vieru v Rusku na konci 17. storočia. Asumpcionista P. Martin Jugie, známy u nás tiež z prvých vedeckých unionistických zjazdov na začiatku tohto storočia, pozbieral čiastočné, často i nejasné správy u ruských historikov a pokúsil sa načrtnúť životopis tohto záhadného muža, ktorého podrobné osudy budú musieť byť zistené iba starostlivým preskúmaním archívov, pokiaľ sa vôbec zachovali. V čase, keď z Ruska veľmi ťažko prenikali správy o rímskej cirkvi /i do Ruska/, stal sa Peter Artemev podivným Božím riadením katolíkom, ktorý za svoje presvedčenie vo väzení zomrel. Z toho čo doteraz vieme, jeho obrátenie nemožno vysvetľovať ako následok výstreďnej precitlivosti alebo akýsi druh náboženského šialenstva - ako ho spomínajú pravoslávny episcopatelia. Zdroj sily, nepochopiteľný jeho nepriateľom, vyvieral u neho z plnosti Kristovej pravdy, ktorá ho uschopnila k najväčšej obeti.

Peter Artemev sa narodil okolo roku 1665 v Suzdali, malom mestečku severovýchodne od Moskvy, vo vladimírskych gubernii. Jeho otec tam bol pravoslávny kňazom. O jeho mladosti nevieme nič. Keď dosiahol asi 20 rokov, bol prijatý na vyššiu slovansko-grécko-latinskú školu v Moskve, založenú roku 1685 dvoma gréckymi bratmi Joannikom a Sofroniom, ktorí boli povolení do Moskvy, aby riadili teologické štúdiá. Roku 1688 starší z nich - Joannikios - bol ruskou vládou vyslaný do Benátok, aby s touto republikou ujednal tajný spolok na obranu proti Turkom. Za sprievodcu dostal Petra Artemeva asi preto, lebo vynikal nad ostatných žiakov a upozornil na seba svojimi schopnosťami.

Takto sa mladý pravoslávny teológ ocitol v prostredí celkom odlišnom od prítania vtedajšieho moskovského cárstva. Jeho pobyt v meste sv. Marka, kde západná, katolícka kultúra žiarila vo svojom najkrajšom lesku, trval celé tri roky. Čo všetko sa za ten čas odohrávalo v duši ruského študenta, z historických prameňov vieme iba veľmi málo. Jeho vrodená túžba po vedomostiach dostala tu mocnú vzpruhu. Keď sa raz opýtal katolíckych profesorov, v čom rímska cirkev predčí grécku, dostal odpoveď: "V ničom, sú si rovné. Rozdiel je iba v tom, že v rímskej cirkvi sú ľudia vzdelanejší." Po tejto odpovedi Peter ešte horlivejšie vyhľadával styk s katolíckymi učencami a študoval katolícke knihy. Hlavné asketické a mystické knihy naň silno zapôsobili. Spozoroval tiež, že aj samotný Joannikios si nedôveruje. Milosť Božia dokonala v ňom zmenu, ktorú spôsobilo zoznámenie sa s katolíckym učením. Bez toho, aby Joannikios nič tušil, stal sa jeho sprievodca tajným katolíkom.

Koncom roku 1691 obaja sa vrátili cez Viedeň, Olomouc a Ukrajinu do Moskvy. Čoskoro po príchode, patriarcha Adrián /1690 - 1700/ vysvätil Petra za diakona a prideliť ho k chrámu svätého Adriána a Natálie v Petrópavlovsku, neďaleko Moskvy. Niet pochyb o tom, že Artemev už v Benátkach predvídal, čo ho čaká až sa vráti domov a že sa poradil so svojimi katolíckymi učiteľmi, ako si v Rusku počiť. Keď teda prijal svätenie z rúk pravoslávneho patriarchu možno predpokladať, že tak urobil s ich vedomím. Vieme, že Peter ako diakon ostal v spojení s katolíckymi kňazmi v Moskve a že k nim dochádzal na spoveď a sväté prijímanie. U staviteľov Gurjeva a Sverčkova, ktorí stavali kostol v Pokrovci, bol vítaným hosťom, lebo títo si prajali, aby jeho otec bol preložený zo Suzdaly do Moskvy a ustanovený za duchovného práve v Pokrovci.

No Peter nechcel ostať iba skrytým vyznávateľom, preto dával svojmu katolíckemu presvedčeniu priechod i v chráme pri bohoslužbách, takže jeho farár považoval za potrebné zakročiť. Roku 1697 podal k patriarchovi sťažnosť. V nej uviedol, že diakon Peter po evanjeliu číta a rozpráva veci, v ktorých chváli poľskú a litovskú vieru; z kazateľne sa modlí Otče náš na rímsky spôsob, kľaká si na kolena, pridáva latinské

modlitby; na sebe nosí relikviár s čiastočkou svätého kríža a s obrázkom svätého Antona Paduánskeho, kacíra; vyznáva, že Duch Svätý pochádza zo Syna; na sobore, čiže cirkevnom sneme hovorí, že je to "zobor" - ohrada, ktorú prekročil; patriarchu nezyva poterjakom /poterjat= stratiť/, pretože stratil pravú vieru; ujíma sa raskolnikov a ostro kára bojárov a sudcov, že ľud týrajú krutými mukami a že evanjelium a apoštolské listy nahradzujú metlami a korbáčom.

Takéto veci boli v Rusku neslýchané. Patriarcha, nezdravý a hroziaci sa hlučných afér, zo začiatku si toho veľmi nevšimol. Až keď o rok /1698/ prišla od petropavlovského farára nová obžaloba, v ktorej upozorňoval, že Artemev s úspechom rozširuje katolícku vieru medzi pravoslávnyimi, patriarcha sa rozhodol zavolať nepokojného diakona do Moskvy. V máji Artemeva poslal do novospaského kláštora, kde mu mal archimandrita Isaij napraviť hlavu. Peter ako odpoveď na svoje obvinenie patriarchovi napísal obširny list, v ktorom mu vysvetlil svoj pobyt v cudzine a svoje obrátenie na katolícku vieru. Žiaľ, z tohto listu sa nám zachovali iba úryvky.

Ľahko si predstavíme úžas a pohoršenie patriarchu a ostatných cirkevných predstaviteľov v Moskve, keď zistili, že Artemev sa hlási ku všetkým katolíckym náukám, ktoré oni považovali za bludné. Proti Artemevovi poburoval hlavne mních Jefthymij, nabádajúc patriarchu, aby zaraz urobil koniec latinskej propagande, ktorá ohrozuje pravoslávie. Z toho dôvodu patriarcha zvolal na jún 1698 do Moskvy synodu, ktorá mala celú vec vyšetriť a rozhodnúť. Výsledok bol ten, že Artemev bol odsúdený - degradovaný - do Vježeského kláštora v Cholmogorách, v mestečku, ktoré ležá v opustenom kraji ďaleko na severe. Kláštor bol zároveň sídlom arcibiskupa Athanasia. Arcibiskup sa márne pokúšal zmeniť presvedčenie diakona. Artemev tak účinne odražal jeho dohovárania, že arcibiskup v správe patriarchovi sa priznáva, že "celý Babylon by ho nevytláčil. Áno, my samotní len ťažko, s Božím prispením, vymanili sme sa z jeho osídlení". Čo všetko musel vytrpieť v úzkej cholmogorskej väznici, zostane pre nás asi navždy skryté. Zachovali sa iba dôkazy jeho zbožnosti a nežnej úcty k Božskému Spasiteľovi, k Nepoškvrnenej Panne, svätému Jánovi Krstiteľovi, sv. Jozefovi, sv. Joachimovi a Anne. Vo chvíľach zaniatenia skladal svoje modlitby do veršov a vyrezával ich do dreva okien. Odtiaľ boli po jeho smrti opísané.

Keď arcibiskup Athanasij videl, že diakona nezmení, snažil sa ho zbaviť. Možno sa mu protivilo mučiť ho a dívať sa na jeho pozvoľné umieranie. Preto ho v auguste 1699 poslal do soloveckého kláštora blízko Archangelska, ktorý patrila pod jeho právomoc a mníchom nariadil, aby ho dali do temného väzenia "na smrť", t.j. aby tam zomrel. V soloveckej väznici Artemev písal listy arcibiskupovi, ale tie neuzreli denné svetlo. Telesné a duševné muky čoskoro spotrebovali jeho mladé sily. Umrel 30. marca 1700, do posledného dychu verný katolíckej viere. Krátko pred smrťou prijal rozhrešenie od pravoslávneho kňaza.

V tomto jeho počíne pravoslávny spisovateľia vidia dôkaz jeho "ľútosti". Zomierajúci diakon tu však použil iba svoje právo, ktoré Cirkev prepožičiava každému, totiž že v okamihu smrti sa môže dať rozhrešiť od ktoréhokolvek platne vysväteného kňaza, i keby bol odpadlíkom alebo vyobcovaný z cirkvi. Arcibiskup Athanasij, keď podával patriarchovi správu o jeho smrti, ani slovom nespomína, žeby sa bol odriekol katolíctva.

V Dvinskej kronike sa zachovala krátka správa o pobyte Petra v soloveckej samotke. Čítame v nej, ako bol presvedčený, že ruská cirkev sa raz spojí s cirkvou rímskou. Čo sa vtedy mohlo zdať ako blúznenie rojka, javí sa dnes - po strašných pohromách, ktoré nemohol predvídať tento vrstovník Petra Veľkého - ako najnaliehavejšia otázka, na zodpovedaní ktorej závisí budúcnosť ruskej cirkvi a ruského národa. Diakon Peter je jedným z tých Rusov, ktorí poznávajú katolícku pravdu, mužne ju prijali a dokázali za ňu trpieť. Jeho zásluhy, príklad a modlitby v nebi nech povedú menej statočných, váhajúcich a bojazlivých na cestu ku Kristovej jednote a tým k spásu!

Kardinál Slipyj, vyznavač viery

bývalý arcibiskup a patriarcha lvovský, patrí k nezabudnuteľným postavám katolíckej cirkvi nášho storočia, podobne ako poľský primas kardinál Wyszyński, maďarský kardinál Mindszenty a kardináli Beran a Trochta. Keby sme hľadali slovo, ktorým sa dá vystihnúť pohrnutý život kardinála Slipého, nemuseli by sme dlho uvažovať. Bol to život poznačený a vedený vernosťou za všetkých okolností. Vernosťou všeobecnej cirkvi katolíckej a vernosťou ku katolíckej cirkvi ukrajinskej. Príjemne sa hlavné udalosti zo života tohto verného Božieho služobníka.

Jozef Slipyj sa narodil roku 1892 na západnej Ukrajine, ktorá vtedy patrila k Rakúsko-uhorskej monarchii. Po stredoškolských a bohosloveckých štúdiách bol roku 1917 vysvätený za kňaza. Teda tesne pred VOSR. Lvovský arcibiskup-metropolita poslal mladého a nadaného kňaza do Innsbrucku a potom do Ríma, aby sa tam zdokonalil v teologickom štúdiu. V Innsbrucku dosiahol doktorát prácou "Pojem večného života u učenlivca svätého Jána". Roku 1922 sa vrátil na rodnú Ukrajinu, kde pôsobil ako profesor teológie v kňazskom seminári a neskôršie ako rektor seminára. Z tohto obdobia pochádza rad publikácií z oboru teológie. Roku 1939 bol vysvätený za biskupa a po smrti arcibiskupa Szeptického roku 1944, stal sa jeho nástupcom v lvovskej diecézi. Od 2. svetovej vojny patrila už Lvov do ZSSR. Po nemeckej okupácii nemal ľahký život, avšak pravú krížovú cestu okúsil po skončení vojny. Najprv sa pokúsil o dohodu so sovietskou vládou. Do Moskvy poslal štyroch kňazov s úlohou predložiť prísnia uniátskej cirkvi a odovzdať 100 000 rubľov, ktoré ukrajinskí katolíci zozbierali ako pomoc pre zranených vojakov Červenej armády. K dohode však nedošlo.

Nasopäť, 11. apríla 1945 bol arcibiskup Slipyj zavretý a po roku odsúdený na 8 rokov väzenia a nútených prác. Tak začal krutú odyseu v sovietskych väzniciach a lágroch, ktoré potom trvali plných osemnásť rokov, pretože po prvom osemročnom väzení nasledovali ďalšie tri odsúdenia, posledné v roku 1962. Počas týchto dlhých rokov väzenia ponúkol Kremľ arcibiskupovi Slipému slobodu za podmienky, že prestúpi na pravoslávnu vieru alebo že sa aspoň vzdá titulu lvovského arcibiskupa. Väznený vyznavač viery však tieto podmienky bez váhania odmietol.

Po 18 rokoch sa odrazu otvorila cesta ku slobode. V období vlády Chruščova sa zdalo, že v Rusku začínajú viať nové slobodnejšie vetry a pápežovi Jánovi XXIII. sa podarilo metropolitu Slipého vyslobodiť. Prostredníctvom amerického novinára, ktorý poznal Chruščova osobne, Ján XXIII. nariadil sekretárovi KSSZ, že by prepustenie arcibiskupa Slipého bolo Svätou Stolicou ocenené ako priateľské gesto. Chruščov súhlasil, oslobodenie bolo potrebné však vykúpiť vysokou finančnou čiastkou, podobne ako v prípade kardinála Berana.

Arcibiskup Slipyj musel opustiť ZSSR a rodnú Ukrajinu. Vtedy mal 71 rokov, Ján XXIII. poslal do Moskvy mons. Willebransa, aby arcibiskupovi vysvetlil situáciu a doprevadil ho do Ríma. Arcibiskup sa najprv zdráhal pristúpiť na podmienky. Namietal, že keby sa zriekol titulu lvovského arcibiskupa a metropolitu a odišiel do zahraničia, ukrajinskí katolíci by si to vysvetľovali ako uznanie pseudo-synody z roku 1946, na ktorej bolo vynútené odtrhnutie ukrajinskej katolíckej cirkvi od Ríma a odhlasované spojenie s ruskou pravoslávnu cirkvou. Po diskusiách, úvahách a modlitbách nakoniec poslušol príaniu pápeža. Jeho príchodom bolo ešte pred odletom z Moskvy navštíviť aspoň Lvov, svoju diecézu a stretnúť sa s veriacimi, ale to mu

nepovolili. Po príchode do Ríma 9. februára 1963 si s trpkosťou po-
stažoval: "Vypovedali ma ako zločinca. Nechcel som odísť a opustiť
svojich veriacich, ako keby sa zdalo, že si chcem zachrániť iba
svoju kožu."

Vo chvíľach tohto neľahkého rozhodnutia, ktoré určilo ďalšiu bu-
dúcnosť 71-ročnému arcibiskupovi, zreteľne vyniklo niekoľko pova-
hových rysov tohto neohrozeného vyznavača viery: hlboký zmysel pre
zodpovednosť, ako to ukladá jeho biskupský úrad, láska k rodnej
Ukrajine a ku svojim spolurodákom a nadovšetko vernosť Cirkvi a
poslušnosť pápežovi, jej Hlave.

Ján XXIII. ho prijal v dlhej súkromnej audiencii a venoval mu
svoju fotografiu, na ktorú napísal vetu z "Nasledovania Krista":
"Šťastná hodina, keď Ježiš volá zo slza k radosti ducha". Nástupca
Jána XXIII., pápež Pavol VI., vymenoval bývalého lvovského arcibis-
kupa za kardinála. Tento nezostal v Ríme nečinným. Zúčastnil sa
jednania II. vatikánskeho koncilu, kde tiež niekoľkokrát prehovoril,
hlavne pri diskusii o náboženskej slobode. Navštívil ukrajinských
katechétov v USA, Kanade a v Austrálii. V Ríme založil štúdijné stre-
disko svätého Klimenta, ktoré má udržiavať a rozširovať tradície
ukrajinského národa. Stal sa vôbec stredobodom a obhájcom Ukrajincov,
roztrateným v západnom svete. 21 rokov, ktoré mu Boh ešte doprial
k životu, neboli bez trpkostí.

Kardinál ťažko znášal, že po II. vatikánskom koncile, na ktorom
niekoľkokrát prehovoril, hlavne o otázke náboženskej slobody, sa
na ukrajinskú uniátsku cirkev akosi zabudlo. Na biskupskej synode
roku 1971 pripomenul, že ukrajinskí katolíci vždy boli verní kato-
líckej cirkvi, avšak že sa im nedostáva dostatočnej podpory ani od
cirkvovej hierarchie. "Ukrajinskí katolíci sú sústavne prenasledovaní,
nikto sa ich však nezastáva", sťažoval sa. A nezabudol na žiadnu
príležitosť upozorniť verejnosť na strádajúcu cirkev na Ukrajine.
7. júna 1977 napísal list do USA prezidentovi Carterovi, v ktorom
ho prosil, aby sa zasadil o náboženskú slobodu ukrajinských katolí-
kov v súhlase so Záverečným aktom z Helsiniek a v roku 1978, krátko
pred konklávou poslal dlhý list biskupským konferenciám na celom sve-
te a zástupcom diplomatických zborov pri Svätej Stolicy, v ktorom
vysvetľoval a odsudzoval prenasledovanie katolíkov na Ukrajine.

Chúlostivým bodom počas jeho pobytu v Ríme sa stala otázka ukra-
jinského patriarchátu. Kardinál Slipyj niekoľkokrát vyslovil žia-
dosť, aby mu bol znova priznaný titul ukrajinského patriarchu a
aby patriarchát zahŕňoval všetkých Ukrajincov ako v zahraničí tak
v ZSSR. Prianie zriadiť samostatný ukrajinský patriarchát niekoľko-
krát vyslovili aj ukrajinskí veriaci v USA a Kanade v žiadostiach,
zaslaných pápežovi Pavlovi VI. a biskupom na synodu roku 1971.
Aj ukrajinskí biskupi sa s touto žiadosťou obrátili na Pavla VI.
Tento dal otázku preštudovať zvláštnej kardinálskej komisii a v
liste z 10. apríla 1971 odpovedal, že prianiu nie je možné vyhovieť.
Dôvod odmietnutia bol právne-kánonicky - dekrét II. vatikánskeho
koncilu o východných cirkvách síce hovorí o možnosti zriadiť nové
patriarcháty, tieto však musia byť viazané na určité územie. Hlav-
ným dôvodom zamietnutia bola obava, že by obnovený ukrajinský pa-
triarchát bol prekážkou v ekumenických stykoch s ruskou pravoslávnu
cirkvou. Táto obava bola veľmi opodstatnená, lebo zástupcovia ruskej
pravoslávnej cirkvi dali zreteľne niekoľkokrát najavo, že by to
tiež viedlo k zhoršeniu situácie katolíkov latinského obradu v ZSSR
v pobaltských krajinách. I v tomto prípade dokázal kardinál Slipyj
svoju vernosť cirkvi, i keď nie vždy s ľahkým srdcom.

O kardinálovi Slipom sa dá povedať to, čo čítame v životopise kardinála Trochtu, že je a ostane symbolom bojujúcej cirkvi v plnom slova zmysle, ako ho chápe katolícka teológia. Kardinál Slipyj bojoval slovom a skutkom za vonkajšiu slobodu katolíckej cirkvi na Ukrajine, aby mohla hlásať evanjelium i v komunistickom zriadení. Ale bojoval aj svojim utrpením, obetami a modlitbami, ktorými bol poznačený jeho život. Roku 1980, tri roky pred svojou smrťou, napísal v správe o živote, strádaniach a vernosti ukrajinských katolíkov: "Naša cirkev v ZSSR dosahuje najmenej 4 milióny veriacich, ktorí ostali verní Rímu. Ich viera je taká silná, že prináša bohaté ovocie. Ateistickému systému sa nepodarilo vieru zničiť".

Kardinál Slipyj zomrel 7. septembra 1984. V homílii, ktorá bola prednesená podľa zvyku východnej cirkvi na štyridsiaty deň po smrti kardinála, Svätý Otec ho charakterizoval ako muža neoblomnej viery, biskupa silnej odvahy, svedka heroickej vernosti a vynikajúcu osobnosť cirkvi.

- o -

Leninov výrok :

"Popierame všetku mravnosť, ktorá pochádza z mimovoľných a mimo triedneho pojmu stojacich predstáv. Podľa našej nienky mravnosť je úplne podriadená záujmom triedneho boja; mravné je všetko, čo napomáha zničiť starú, vykorisťujúcu spoločnosť a zjednotiť proletariát. Naša mravnosť teda spočíva jedine v uzavretej, jednotnej disciplíne a v povedomom boji proti vykorisťovateľom. Neveríme v nijaké večné morálne zásady a strhneme masku z toho klamstva. Komunistická morálka má rovnaký význam ako aj boj o upevnenie diktatúry proletariátu."

Výrok pápeža Leva XIII.:

"Ospalosť, ktorá sa prejavuje v našom katolíckom živote, je životným javom, s ktorým si nevieme rady. Hľadáme príčinu strnulých drienot a usilujeme sa pohnúť stojatými vodami, v ktorých je skrytá veľká energia.

Zamestnávateľia nesmú považovať robotníkov za otrokov. Je spravodlivé, aby v nich ctili dôstojnosť osoby, ktorá kresťanstvom nadobudla ešte vyšší stupeň. Zárobková práca, ak poslúchame hlas prírody a kresťanskej filozofie, nie je človekovi hanbou, ale ctou, lebo mu dáva čestnú možnosť začať si živobytie. Hanbou a neľudskosťou je, keď sa vykorisťujú ľudia miesto tovaru, aby sa z nich docielili zisky a keď sa v nich cení iba vytrvalosť nervov a telesná sila a keď všetko ostatné sa považuje za nič."

časopis Svätá Rodina, roč. XXXIV., č. 2/1941, str. 231- Lenin, dtto., roč. XXXIV., č. 12/1941, str. 359- Lévi XIII.

- o -

- V Moskve pre I. svetovú vojnu bolo 1624 pravoslávnych, 5 katolíckych, 3 luteránske kostoly a 6 synagóg. V roku 1936 tam ostalo 98 pravoslávnych, 2 katolícke, jeden luteránsky kostol a dve synagógy. Pred I. svetovou vojnou tam bolo všetkých kňazov 11 tisíc, v roku 1936 dvesto.

Duchovný pastier, roč. XVII., č. 9/1936, str. 300-302.

- o -

V zvyčajnom slove do týždňa od otca Antona si vypočujme

správu zo ZSSR, že bývalý veľký vládca, ktorý nastúpil po Stalinovi, sa zmenil na zbožného človeka.

Ide o Georgija Malenkova, nástupcu Stalina. Neďaleko Moskvy leží dedinka Iljec. Pri jednoposchodovom dome miestneho národného výboru, teda v bezprostrednom susedstve, stojí starý pravoslávny kostol. Každú nedeľu sa v ňom konajú bohoslužby. Dedinčania majú možnosť vidieť v kúte starého muža. Sedáva tam ticho a robí dojem zbožného, do modlitby ponoreného človeka. Len čo bohoslužba skončí, vstane a odíde bez toho, žeby si ho niekto všimol.

Možno niekto ticho prehodí: Vleš, to je Malenkov! Do Iljenska? prichádza na niekoľko týždňov každý rok na dovolenku. Býva v Moskve. Aj tam chodieval po nedeľiach do kostola v Metišti. Prichádza sám a odchádza tiež sám. Napriek 82-rokom kráča rezko a rýchle mizne v pouličnom ruchu. Pôsobí vraj dojem omnoho mladšieho. Voľakedy sa vozieval v luxusných limuzínach ZIL, ktoré sú k dispozícii len najvyšším štátnym a straníckym orgánom. Teraz je to ináč: chodí pešo a trpezlivo čaká na najbližšej zastávke električky.

Ináč to bolo pred tridsiatimi rokmi. Stačí povedať že bol Stalinov obľúbenec a jeden z najbližších spolupracovníkov. Krátko pred smrťou Stalin vyhlásil, že Malenkov má nastúpiť na jeho miesto. A vskutku nastúpil. Keď ho v roku 1955 zbavili najvyššej funkcie, Malenkov klesal stále nižšie. V roku 1957 ho ako nepriateľa strany zbavili všetkých funkcií. Sprac hore, sprac dole.

Roy Medvediev, v Moskve žijúci historik, autor početných kníh o sovietskom systéme, venuje vo svojej poslednej knihe relatívne veľa pozornosti aj Malenkovovi. Či však o ňom vie aj to, že Malenkov je revolucionárom aj v tom pravom a najužitočnejšom zmysle, ťažko povedať.

Jeho revolúcia však zaväzuje v bilancii krajiny, kde sa revolúcia velebí ako vrchol kolektívneho snaženia národa. Lebo každý pozitívny čin, stojaci v súlade s pravdou, dobrom a láskou znamená pre svet krok dopredu. Nezáleží, či ide o mladíka alebo o muža v plnom veku, dieťa alebo starca.

Malenkovov príklad neostal a neostane bez účinkov!

Na záver citát z listu slovenskej mládeže z Nitry prezidentovi Husákovi 8. apríla 1984. Myslím, že ide o čosi viac, ako o púhu asociáciu. V našich programoch sme listu venovali dosť priestoru.

"Nezabúdajte, vážený pán prezident, že aj Vaše kroky k hrobu sú už spočítané. Nezabúdajte, že aj Vás bude Boh sudiť, čo ste urobili, čo ste neurobili/jednému z najmenších. Jemu ste urobili alebo neurobili!"

Mladí ČSSR

- o -

Vatikán:- Pápež Ján Pavol II. vyzval všetkých zodpovedných politikov, aby zaručili všetkým ľuďom slobodu náboženstva. Pritom podotkol, že v mnohých krajinách sveta jestvuje prenasledovanie kresťanov, že sú vystavení diskriminácii, šikanovaniu, urážkam, psychickému a mravnému nátlaku, väzneniu a vyhnanstvu. A kresťania predsa nezavdávajú k tomu žiadnu príčinu, lebo sú lojálni a príkladní občania a chcú nimi aj zostať. Kresťania sú ochotní spolupracovať na morálnom a spoločenskom pokroku svojich krajín.

KAŽDODENNÁ MODLITBA SVÄTÉHO RUŽENCA Z ROZHLASOVEJ KAPLANKY
VATIKÁNSKEHO ROZHLASU ZAČÍNA O 20,40 HOD.

"Glaube in der zweite Welt", švajčiarsky mesačník, ktorý sa venuje otázkam náboženstva v komunistických štátoch v tzv. druhom svete, priniesol rozsiahlu štúdiu na tému

Ruská mládež na ceste k Bohu.

Dnes Vám vo zvyčajnom "slove do týždňa" otec Anton preložil časť, pozostávajúcu v svedectve istého mladého muža. Dajme mu slovo :

"Dnes sa všade veľmi veľa hovorí o kríze náboženstva a o jeho prirodzenom odumieraní. Na podloženie tohto tvrdenia sa poukazuje na to, že veriaci sú vo všeobecnosti starí ľudia, skrachované existencie. Podľa ateistických publikácií celá naša mládež - ak sa odhlíadne od zriedkavých výnimiek - pozostáva z presvedčených ateistov.

Čo na to povedať ?

Iba jedno: že totiž všetka mládež - odhlídnúc od zriedkavých výnimiek - ešte nikdy nemala v ruke sväté Písmo. A preto ono prirodzené odumieranie náboženstva nie je potom také prirodzené - ak sa nechce nazývať prirodzenou smrťou človeka, ktorému sa odopiera potrava. O nie, naopak! Dnes sme svedkami duchovného osvietenia, akého tu ešte nikdy nebolo. Porozprávam Vám niečo o svojej ceste k Bohu. Azda to nejakej mladej duši pomôže zamyslieť sa nad svojím vlastným životom.

Okrem starej mamy, boli všetci moji príbuzní ateisti. Stará mama však nebývala s nami a nemohla teda mať vplyv na mňa. Dlhé roky som sväté Písmo ani nevidel - a potom, pokladal som ho za knihu plnú protirečení. Kristus bol v mojích očiach klamárom.

Raz sa mi dostal do rúk Nový zákon. Mal som dojem, ako keby to bol niekto napísal pre mňa. Len pre mňa! Považoval som síce Krista iba za veľkého človeka, ale predsa len za človeka.

Po nejakom čase som začal piť. Súčasne som sa začal zaujímať o hudbu a mal som dojem, ako keby víno malo vplyv na rast mojej hudobnej vnímavosti. Pijatyka sa mi stala zvykom a príležitosťou úniku zo skutočnosti, ktorá sa mi stávala stále neznesiteľnejšou.

Narazil som na otázku, ktorú si dozaista kladú všetci ľudia všetkých čias: otázku zmyslu vlastnej existencie, života a smrti. Pochoopil som pravdu, ktorá ma napokon priviedla k medzníku života. Uvedomil som si, že nemá zmysel žiť takto aj naďalej. Nemal som však sily vyvodiť z tohto objavu dôsledky a vysvetľoval som si to tak, že nie je vôbec možné nájsť nášmu jestvovaniu zmysel. A siahol som za drogamí - znova teda únik.

Žil som v iných dimenziách, ktoré sa mi otvárali až po pravidelnom užívaní tzv. upokojujúcich prostriedkov. Nové vjemy a pocity, sladké halucinácie, čarovné lety v priestore, fascinácie hudby - to všetko vo mne vyvolávali drogy. Časom sa však stali halucinácie čímsi veľmi nepríjemným. A to je iba mierne výraz. Prázdnota ma ešte vždy naplňala. Takto som rozmýšľal: život sa pohybuje v smere uspokojenia žiadostí, ale ja mám len jednu-jedinú žiadosť: nájsť zmysel svojej existencie. Bolo to azda čosi nerozumné? A vrhol som sa na opájanie svojich zmyslov. Takto som sa živil iracionálnymi vecami. Bola to ako kanenná steňa, ktorá sa predo mnou zdvihla. Vtedy som zacítil celú ničotu svojho života a života všetkých ľudí. Rozum však pritom neprestal pracovať - a hľadal vysvetlenie.

Odkiaľsi zo srdca prichádzali hlasy: Ó človeče, ktorého meno je sväté, pozdvihni oči k modlitbe a zastav sa v behu za rozkladom a nemravnosťou! Zastav sa!

Vtedy naplnila moje srdce neznáma láska. Prišiel som k Pánovi, pochovaný v hriechoch a pokorne som povedal : Verín! A Kristus sa ma ujal.

Je úplne...
hovorí, hovorí -avvyjde z toho bleďa kopia nevypovedateľného-zážitku. Človek píše- a čitateľ, ktorý nič podobného nezažil, má pred sebou iba akýsi výťah vysvetlenia. Veru, ani ako u nás, ani u nás chalo ani nijaké ľudské srdce nezmánilo, čo Boh pripísal tým, ktorých milujú. To sú slová života. Je v nich pravda, večnosť, zmysel a pohnutie, nádej a boj, viera a víťazstvo. Všetko čo neprežiarí láska, je márný sebaklam- Opium! Hrdinom nie je ten, kto dosiahol všetko čo chcel. Potom, takých ľudí vôbec niet. Lež ten, kto sa nevzdal v čase skúšky, neopustil trnistú cestu, nehoďil kríž do krovia.

"Za starých čias sa hovorilo hriešnikovi: padol si, povstaň. Kresťanovi je zúfalstvo niečím cudzím. Naša lútosť musí priniesť plody. Tomu nás učia príklady svätých."

Potiaľto neznámy mladý Rus. Mal pravdu keď povedal, že to čo sa dá vyjadriť slovami, je ako vyblednutá kópia, ako zvetralá freska na starých bazilikách. Dramatická skutočnosť v celej svojej životnosti, tragike, ale i radostnom vzrušení sa slovami vyjadrí veľmi nedokonalé a nedostatočne. Iba ten, čo prešiel z tmy do svetla, zo zúfalstva k nádeji, z absurdity k zmyslu života, vytuší za týmto opisom šťastného človeka - šťastného zodpovedne pozemskej existencii - kde šťastie pozostáva v nádeji a v pokoji.

A ešte jedno slovo k onomu "verím". To nie je ľahké absurdné rozhodnutie sa myšle a srdca pre niečo, čo by bolo samo v sebe neprijateľné alebo i nepravdepodobné. A vôbec, tu nejde o čosi, lež o n i e k o h o . Ono "verím" môže vysloviť len ten, kto sa v hĺbke svojej duše stretol s niekým - s Bohom Biblie alebo s Bohom Ježiša Krista - v Biblii, prirodzene. Preto je viera výlučne kresťanskou, prípadne židovskou náboženskou záležitosťou, božskou vliatou čnosťou.

A posledné slovo patrí onej nezmyselnosti alebo zmyslu života. Nikto nemôže svojmu životu zmysel dať. Zmysel nášmu životu a všetkému z čoho pozostáva možno iba nájsť, objaviť. Zmysel je buď imanentný - veciam vtlačný, aby som sa tak vyjadril- so životom samým stvorený alebo potom vôbec nejestvuje. Preto je každý objav zmyslu života súčasne viac-menej povedomým, priamym alebo nepriamym objavom Boha Stvoriteľa a Spasiteľa. A naopak, viera v neho ozmyslí život spolu so všetkými jeho zdanlivými nezmyselnosťami a naplnia človeka nádejou a dôverou vo vlastnú existenciu a v život sám.

Svätý otec prijal v pondelok, 1.10.84, na osobitnej audiencii v klementínskej sále vo Vatikáne 400 passionistov, ktorí sa zúčastnili na blahorečení svojho spolubrata-Belgijana Izidora de Loor.

Vo svojom príhovore Ján Pavol II. vyjadril radosť nad tým, že sa mohol s nimi stretnúť - a to na druhý deň po slávnostnom blahorečení. Poukázal tiež na osobitný význam stretnutia, a to aj preto, že práve tento rok boli úradne schválené nové Stanovy ich rehole, ktoré majú naznačiť spôsob uskutočňovania regule sv. Pavla z Kríža v súčasnej dejinnej situácii, podľa smerníc II. vatikánskeho koncilu a nového cirkevného zákonníka. Nato sa Svätý Otec pozastavil nad príkladom kresťanského života nového blahoslaveného Izidora de Loor, poníženého rehoľného brata, ktorý však vždy vedel prinášať svetlo a múdrosť kríža vo všetkých základných dimenziách života. Všetkému vedel dať vykupiteľskú hodnotu v Kristovi a s Kristom.

Dnešný svet povedal Ján Pavol II. prítomným passionistom - potrebuje opravdivú múdrosť. Žiaľ, často ju hľadá tam, kde ona nie je a nevie ju rozpoznať tam, kde sa naozaj nachádza. Je to preto, lebo opravdivá múdrosť, t.j. múdrosť kríža, sa neraz prejavuje pod aspektom hlúposti a bláznovstva. Opravdivá múdrosť - múdrosť kríža - sa zjavuje iba ľuďom, ktorí hľadajú pravdu. V tomto spočíva odvážne a priamočiare učenie bl. Izidora de Loor, ktorý vedel do hĺbky pochopiť hodnotu a plodnosť kríža. V ňom videl prameň každej útechy, inšpiráciu pre najvznešenejšie konanie podľa spravodlivosti, lásky a milosrdenstva. Na záver sa obrátil na 3000 passionistov na svete....

V minulosti sme čítavali zaujímavé skúsenosti ľudí, ktorí sa v bolestiach hľadania obrátili k Bohu. Boli to poväčšine ľudia, ktorí v mladosti dostali doma alebo v škole náboženskú výchovu a v neskorších búrkach života stratili vieru svojho detstva.

Dnes zo Sovietskeho zväzu a z iných socialistických krajín, kde sa už vyše polstoročia šíri ateistická výchova všetkými prostriedkami, ktoré moderný štát má po ruke, prichádzajú svedectvá obrátenia mladých ľudí, ktorí boli od malička vychovávaní v ateistickom duchu. Jedno z takýchto svedectiev vydáva

T a t i a n a G O R I Č E V A

Hovoriť o Bohu je nebezpečné.

Tatiana sa pred niekoľkými rokmi dostala na Západ, kde opísala svoju cestu od ateizmu k Bohu v knihe vydanej po nemecky "Hovoriť o Bohu je nebezpečné". Kniha vyšla aj v talianskom preklade pod názvom "Tajný Boh". Chceme Vás informovať, ako táto mladá Ruska, narodená v Leningrade roku 1947, výborná študentka a komsomolka, v ateistickom prostredí našla cestu k pravému Bohu.

Nemyslíme si, že jej prípad je ojedinelý. Sám Černenko v júni 1983 na pléne ÚV povedal: "Imperializmus vidí v psychologickú vojnu jeden z hlavných prostriedkov na dosiahnutie svojho cieľa: likvidáciu socialistického režimu. Náboženstvo ešte stále vplýva na skupinu jednotlivcov, ktorá je - povedzme si to úprimne - nie taká malá. Početné ideologické centrá imperializmu sa usilujú nielen udržať, ale ešte viac podporovať náboženského ducha, dávajúc im protisovietske zameranie."

Súhlasíme so skutočnosťou náboženského vplyvu v Sovietskom zväze, ale si ho ináč vysvetľujeme ako "psychologickú vojnu imperializmu". Prečítajte si teraz, ako si Tatiana Goričeva spomína na svoju mladosť a rodinu:

"Narodila som sa v sovietskej ateistickej rodine. Bývali sme na Derdžinského ulici. Ešte i teraz sa mi stáva, že vidím vo sne družstevnícky byt, v ktorom sme bývali: úzku a dlhú chodbu so slabou lampou na chodbe, zatarasenú všelijakými škatulami, poodierané steny, malú kuchynku, v ktorej sa schádzavali všetci štyridsiati nájomníci. Tento svet sa mi nezdal strašný alebo nepohodlný, lebo iný som nepoznala. Detská obrazotvornosť pretvárala tmavú chodbu a pivnicu našich hier na fantastické paláce a kaštiele."

Tatiana si takto spomína na rodičov :

"Môj otec bol topograf. Častokrát nechodieval do práce. Najviac sa mi venovala matka. Vychovávala ma prísne a často ma trestala. Od malička som začala cítiť, že mi je cudzia. Skoro som ju znenávidela. Základné črty mojej povahy sa ukázali zavčas, od samého detstva: bola som tvrdohlavá a bojazlivá. Čím viac ma matka bila, čím viac som škripala zubami, tým viac som sa uzatvárala do seba. Bojazlivosť, ktorá ma oddeľovala od sveta, rástla zo dňa na deň. Začala som nenávidieť každodenné vzťahy. Nie raz som sa prichytila pri odpornom pociťe, že život, ktorý ma obkľučoval, bol neskutočný, iluzórny, klamný. Moje detské roky sa krútili okolo tejto jedinnej myšlienky: ako ujsť z domu. Nevedela som však, kam sa pohnúť."

Veľká zmena nastala v jej živote vtedy, keď začala chodiť do školy: "Škola bola veľkou úľavou. Dobro som sa učila z radosti nadobudnúť si vedomosti. Radosť prišla znenázdania, hlavne z túžby mať istotu o sebe. Veľmi rada, ba s dychtivosťou som prijímala chvály a znaky uznania. Vždy ma vyberali ako prvú žiačku, ako vedúcu skupiny atď. Medzitým život išiel ďalej v akomsi obľudnom rozdvorení, ktoré sa mi nepodarilo porozumieť. Doma samé tresty, podľa mňa často neodôvod-

nené a v škole ustavičné chvály a uznania. Táto neurčitost života mi vniesla do duše hlbokú, akoby mystickú hrôzu, ktorú najlepšie opísal Kafka v románoch, ktoré som neskoršie čítala do opojnosti."

--- Po vychození základnej školy Tatiana sa dala zapísať na vysokú školu:

"Študovala som na technickom inštitúte. Nevieť, prečo som zacítila inštinkt rádiotechniky. Vždy som dávala prednosť literatúre pred fyzikou. Technický inštitút mal čosi zvláštne: vyučovala sa na ňom nemčina a pripravovali sa technickí prekladatelia. A v tom čase sa mi zapáčila nemčina nad všetko iné na svete."

Život študentky Tatiany sa v ničom neodlišoval od života iných študentov:

"Ako 18-19 ročná som žila ako všetci čo obíhali okolo mňa: z reaktívnosti a zo spoločovacieho inštinktu. Ako všetci, aj ja som vstúpila do komsomolu. Do žiadosti som napísala, čo všetci písali: chcem byť v šikoch predvoja sovietskej mládeže!

Na technickom inštitúte ma zvolili za tajomníčku komsomolu. Vtedy som si po prvý raz uvedomila, že som bola zodpovedná za svet, v ktorom som žila, že som bola povinná usilovať sa ho zlepšiť, urobiť ho spravodlivejším. Stala som sa aktívnou členkou komsomolu. V Brežnevovej dobe takých bolo málo. V tejto úlohe nahádzala som všetkým sťah. Od členov som požadovala výborný prospech, sociálnu bojovnosť, bojovala som proti fajčeniu, ba dokonca zasmušovala som si do zošita, kto nosí odznak komsomolu a kto nie. Pozývali ma aj do vyšších sfér, zoznamovala som sa s vedúcimi komsomolu pozerujúc, že väčšinou šlo o nudných funkcionárov, o ľudí útočných v slovách a gestách s hmotárskymi túžbami, medzi ktorými bola zvlášť túžba cestovať do cudziny a zachysterat' si prestížne predmety. "

V 70. rokoch nastali v ZSSR určité zmeny a otvorili sa aspoň trošku okienka na Západ:

"V tejto dobe sa liberálnejšie začali publikovať diela Sartra a Camusa. Časopisy prinášali kritické ukážky existencionalizmu s dlhými citátmi. Nové výrazy mi zneli ako dajaké magické a fantastické formuly. Keď som objavila, že existujú omnoho hlbšie úrovne života, ako sú zákony spoločenského života, pridala som sa k existencionalistom.

Dobre sa pamätám na chvíľu, keď som sa prvý raz cítila byť filozofkou. Mala som 18 rokov. Náhle som objavila nemohúcnosť, absurdnosť a bezradnosť každého myslenia. V jednom okamihu som pochopila, že myšlienka nemá základ a oporu. Vtedy som urobila aj prvú existencionalnú voľbu vo svojom živote a vyvolila som si z úfalcst', lebo som túžila po službe pravde bez akejkoľvek osobnej výhody. Možno už vtedy mi Pán Boh pomáhal, keď mi dal taký možný postoj. Moja odvaha pochádzala z domýšľavosti a z neobmedzeného nihilizmu. Z pádu do pádu môj život mi už nebol nanič. Bola by som bývala hotová odhodit' hnobez lútosti v akejkoľvek chvíli."

Mnohí mladí v dnešnej dobe robia tragický krok, že si berú život, keďže nemajú nijaký životný cieľ!

VR

- o -

- Joachim Bagaratian bol najprv horlivým farárom v Tiflisi na Kaukaze a od roku 1922 bol apoštolským administrátorom katolíckych Arménov v Rusku. V máji 1930 ho bolševici uväznili, odviezli do Moskvy a potom na ostrovy Solovky v Bielom mori, kde vo februári 1936 zomrel.

PBSJ č. 6/1936, str. 231.

Tatiana Goričeva: renesancia náboženstva v ZSSR.

Dnes je aktuálna otázka, či možno hovoriť o duchovnej obrode alebo o renesancii náboženstva v Sovietskom zväze a v socialistických krajinách. Jestvujú dve protichodné odpovede na túto otázku.

Z príležitosti 25. výročia časopisu "Nauka i religija" istý Goldenberg v článku "Proti falzifikácii postavenia náboženstva" tvrdí, že mýtus o údajnej renesancii náboženstva v ZSSR treba vyvrátiť. Vraj ho iba hlásajú antisovietski falzifikátori. Pýta sa, na čom sú založené výzvy o renesancii náboženstva? Odpovedá: prakticky na ničom. Uznáva, že kostoly sú plné, ale vraj nie vždy. Zvyčajne len počas významných náboženských sviatkov. Kremelské veže s krížami a starostlivosť o ochranu pamiatok z minulosti - píše - je podľa nás leninský prístup ku kultúrnym hodnotám národov v Sovietskom zväze. Ani renesancia medzi mládežou nie je vraj potvrdená. V pravoslávnych kostoloch absolútna väčšina sú starší ľudia. Zmeny v prospech mládeže sa vôbec nepozorujú. Účasť na kultúrnych zhromaždeniach niektorých mladých ľudí sa dá najčastejšie vysvetliť nie náboženskými motívami, ale túžbou vidieť na vlastné oči exotiku, ponárajúcu sa do minulosti.

Toto je teda úradná odpoveď marxistických režimov na renesanciu náboženstva. Prečítajme si, čo hovorí Tatiana Goričova o renesancii náboženstva v Sovietskom zväze - a to z vlastnej skúsenosti:

My takto rozumieme kresťanskú kultúru: srdcia ľudí, premenené minulými nešťastiami alebo tými, ktoré dnes prežívajú a ktoré vyvoláva duch ateizmu a nepriateľstva voči kresťanstvu, začali sa slobodne obracať ku Kristovi a vtelovať dary jeho Ducha do života a kultúry. Vybúvať kresťanskú kultúru je možné len obrátením srdca, ale ako sa zdá, srdcia sa obrátia k Bohu len cestou utrpení a sklamaní. Preto sú mnohí z nás náklonní veriť, že práve Rusko, ktoré v utrpeniach a sklamaniach prevýšilo iné národy, môže prvé začať kráčať po ceste ku Kristovi. Toto napísal ruský filozof Ivan Iljin roku 1951 v živote vo vyhnanstve na Západe. A po niekoľkých rokoch v Rusku sa naozaj začala rodiť táto nová kresťanská kultúra. Jeho slová sa potvrdili. Dnes sa naozaj stretáme so zázračnou, nepredstaviteľnou a ľudsky nevysvetliteľnou jednotou slobody a začlenenia sa do cirkvi.

"K cirkvi sa pridávajú iba tí najľahostejší a najodvážnejší. Práve tí, ktorí nechceli byť otroci ľudí, robia sa dobrovoľne a radostne božími služobníkmi. Na vstup do cirkvi nebola potrebná iba viera, ale aj dôvera. V našej pravoslávnej cirkvi všetko sa nám zdalo nezvyčajné: liturgia skoro v nezrozumiteľnej reči, zaujaté stareňky, ktoré nás cez bohoslužbu ústavične napomínali - neprežehnala si sa ako sa patrí, teraz si mala stáť, nedobre si pobožkala ikonu atď. - ale šťastie z toho, že sme našli Boha bolo také úplné a ohromujúce, že sme bez ťažkostí mohli prehltnúť aj tie najhorkejšie medicíny. Novokrstenec prijíma cirkev in toto - celkovo. Prijíma ju so všetkými zákonmi a predpismi, vmyslieva sa do nich celým telom i dušou, lebo verí, že sa mu raz zjaví, čo mu je teraz nejasné, lebo miluje tento nový život a túto novú krásu a žiarlivo ju bráni pred každou márnou zvedavosťou a ľahostajným pohľadom."

Pre tých mladých obrátenecov kresťanstvo nebolo iba ideou, ale predovšetkým novým životom.:

"Spomínam si, aké náhle a neočakávané pre mňa bolo znovuzrodenie skoro všetkých mojich priateľov, ktorí boli prv ironickí a cynickí, šibali a opilci, a teraz ako praví kresťania. Aké jasné a vážne boli teraz ich tváre. Ako omladli, aký pokoj vyžaroval z ich skutkov, slov a citov! Spisovatelia a vedci vstupovali do kláštorov a tajne skladali reholné sľuby, zriekajúc sa sveta, kultúry a vedy.

Ohľadom mnohých sa splnili Rozanove slová: "Po evanjeliu celá svetová kultúra sa zdá byť ako suchá tráva, po sladkom Ježišovi každé iné jedlo je horké a nechutné". V tom čase, keď som sa stala kresťankou, aj väčšina mojich priateľov prijala krst. Kresťanstvo sa stalo akoby módou: dobrou a užitočnou módou, čo svedčí o tom, že konanie dobra môže byť chytľavé. V 70-tych rokoch dobrá polovica básnikov a nie úradných umelcov v Leningrade sa stala kresťanmi. Všetkým bolo známe, že intelektuálna elita v Moskve a v Leningrade sa stala kresťanskou. Spisovatelia, básnici, umelci, ktorí dali svoje talenty do Kristovej služby, prežívali ochotu zanechať všetko, dobre vediac, že bez vierej lásky Bohu kresťanská viera by sa zdegradovala. To, čo nás spájalo dovedna, bola láska ku Kristovi. Bolo to vedomie, že kresťan môže byť takým na sto percent, alebo nijakým iným spôsobom, že kresťan je svedkom, mučeníkom, čo znamená toto grécke slovo, že aj dnes ako inokedy je nevyhnutným pohoršením pre židov a hlúposťou pre pohanov. "

"Cirkev požehnávala utiahnutie zo sveta, ale požehnávala tých, čo boli vo svete. Tí sa mali stať novými lampami sveta. Medzi mojimi priateľmi boli jedni i druhí. Ja sama som bola nerozhodná. Niekedy som chcela v náhlosti vstúpiť do kláštora. Inokedy zase svet sa mi zdal mi byť náhle odrazom Božej slávy. Vtedy ma z nevýslovnej lásky k Bohu zmieroval s osobami, knihami, kultúrou, so všetkým stvorenstvom pod zámenkou lásky k Stvoriteľovi. Tieto dva póly môjho života neboli protirečením a na prekážku, lebo to bolo čisté psychologické protirečenie a nie existencionálne. Cesta mníšky i cesta laika sú v pravoslávii tou istou vecou! "

"Azda najdôležitejšou udalosťou v našom duchovnom živote bolo zrodenie laického apoštolátu. Naším kňazom sa zakazovala akákoľvek činnosť mimo náboženských funkcií a bohoslužieb. A laici - donedávna pohani a modloslužobníci - berú teraz na seba úlohu kresťanskej výchovy a formácie. Takto sa rodia náboženské semináre, zložené z mladých. Rodia sa nezávislé, ale súčasne dva najznámejšie semináre: Ogorodnikov seminár v Moskve a náš seminár v Leningrade. Bola to celkom prirodzená a nevyhnutná vec: stali sme sa kresťanmi a teraz bolo treba spoznať kresťanstvo zblížšia, bolo treba nájsť v ňom naše vlastné miesto. "

"Náš seminár začal pracovať v roku 1974. Náš dom býval doslova preplnený mladými spisovateľmi, umelcami a filozofmi. V piatok zavše prichádzalo tolko ľudí, ako v nijakom inom slobodnom mieste v Leningrade. Zaplňovali všetky tri izby nášho bytu. Sedávali na parapetách okien, na podlahe, stáli na chodbe a počúvali prednášky."

"O čom sme sa vtedy, na začiatku, zhovárali? O cirkevných otcoch, o dejinách kresťanstva v prvých storočiach. Čítavali sme a vykladali Bazila Veľkého, dvoch Gregorov, Tertuliána, Origena, Anastáza Veľkého. Svätí Otcovia sa nám zdali byť súčasníkmi, ako keby boli žili tuná s nami, v našom dome. "

"Vtedy sme sa ešte necítili byť schopní púšťať sa do tvorivej práce. My, nezrelí novokrstenenci, nemali sme na to ešte sily. A nemali sme ani duchovného otca. Chodievali sme do kostola - niektorí často, iní zriedkavejšie, niektorí z nás dokonca spievali aj v kostolnom spevokole, ale kňazi mali z nás strach. Jeden, v predmestskom kostole v ktorom sme spievali nás žiadali, aby sme odišli odtiaľ, lebo mal početnú rodinu a keby ho odviedli, deti by mu umreli od hladu."

Po dvoch rokoch, odkedy sme sa stretávali na seminári, Boh nám dal duchovného otca. A akého duchovného otca! On urobil z nás - nedisciplinovaných a márnivých bohémov - cirkevných ľudí. Mal veľkú charizmu: vedel vidieť obraz ideálneho človeka a ešte väčšiu charizmu mal, že vedel vytvárať človeka bez nevýhodných kázni, s láskou a múdrosťou podľa toho ideálneho obrazu. V jednom každom z nás videl Božiu ikonu

e žiadal, aby sme boli hodní veľkej úlohy, na ktorú sme povolani, požadoval, aby sme rástli. Od sily k sile! Mal neobmedzenú dôveru v Boha. Koľko ráz všetky problémy zmizli, len čo som uzrela nášho duchovného otca, lebo som sa rozpamätala na neho. Dobrý pastier obetuje aj život za svoje ovce!"

"Dnes je v Rusku málo kňazov, ktorí dobre rozumejú, čo sa robí v Rusku, ktorí by boli hotoví kráčať po ceste skutočného kňazstva. Tí, ktorí by boli hotoví aj na mučenie! Takých je možno v Leningu päť, možno trochu viac v Moskve, ale všetky tváre sú na nich upreté, v Rusku sa všade o nich hovorí. Preto zrieknutie otca Dudka bolo pre nás strašnou tragédiou. Bola to mŕňa, ktorej sme nijako nechceli veriť. Po dvoch rokoch jednoduchšej práce o cirkevných dejinách začali sme študovať aj aktuálne otázky. Debatovali sme o témach: kresťanstvo a kultúra, kresťanstvo a morálka, kresťan dnes, kresťanstvo a národná otázka a ešte o iných mnohých témach. Hlavnou témou však bolo kresťanstvo a kultúra, lebo všetci členovia seminára vykonávali nejakým spôsobom tvorivú činnosť."

Tatiana Goričeva objavila čnosť poníženia. A poníženosť ju priviedla k pokániu, ktoré kresťanstvo nikdy neprestáva zdôrazňovať. Ako kresťanka sa dostala do styku s kláštormi - s tými oázami pokoja uprostred nepokojného sveta. Najväčší dojem na ňu urobil kláštor v Piochtiči, v ktorom strávila nezabudnuteľné dni. Tam sa aj dôkladne vyspovedala. Keď jej kňaz dal za pokánia 5 x sa pomodliť denne Zdravas Mária za štyri roky, prijala tú pokutu so vzdychom: "dopraj mi, Pane, aby som Tebe slúžila bez lenivosti, lebo prv som slúžila pokušovateľovi Satanovi". Pre Tatianu ostávali potom už len dve veci: ísť do väzenia alebo do cudziny. Na radu viacerých skúsených ľudí si vyvolila to druhé. Ušla na Západ. Teraz žije v Nemecku a máva často konferencie o mladých kresťanov v Sovietskom zväze.

VR

Spisovateľ, publicista a novinár Lev KOPELEV, ktorého pred 5 rokmi vypovedali zo ZSSR, napísal poprednému poľskému kritikovi režimu Adamovi MICHNIKOWI

O t v o r e n ý l i s t , z ktorého vyberáme :

...V tomto liste chcem hovoriť aj o iných zarmocujúcich poznámkach. Za 5 rokov pobytu na Západe sme sa museli niekoľkokrát stretnúť - moja manželka a ja - s nepriateľskými výroky o Rusku, o ruskom národe. Najviac nás však zranujú tie výroky, ktoré pochádzajú od poľských alebo českých literátov, ktorých si veľmi vážime..... Kureň výstižne píše, že ruský ľud ťažšie trpí sovietskym totalitarizmom ako všetky ostatné národy. Súčasne ale priznáva: nám Poliakom padne veľmi ťažko milovať Rusov. Základy takýchto ťažkostí sú zakorenené v stáročných predpojatostiach, ktoré vznikli po vojnách v 16. a 17. storočí a najsilnejšie v najnovších smutných spomienkach na september 1939, na Katyn, na stalinský teror. Staré i nové šovinistické legendy, stereotypné chápanie a teórie možno najlepšie vysvetliť starodávnym zlomyselným onyom, zvykom postaviť štát a ním ovládaný národ na jednu rovinu. Vrchnosť i poddaných.

V skutočnosti sú tyranské štátne tradície od Ivana Hrozného a Petra Veľkého až po Lenina, Stalina a ich nasledovníkov cudzie a často priam nepriateľské duchovným tradíciám ruskej národnej kultúry. To sú tradície, ktoré sa rozvíjali od Andreja Rubľeva, cez hrdinské básne, cez Puškina, Hercena, Tolstého, Čechova, Achmatovej a Pasternaka až po Andreja Sacharova, až po dnešných inak mysliacich, o ktorých Kureň píše, že začiatkom 70. rokov nadchýnali jeho i jeho priateľov a závideli im. Dnes oni závidia Vám.

Milý Adam Michnik, dúfam, že i Vy - tak ako ja a moji priatelia - dospejete k názoru, že tieto neslávne následky treba prekonať. To, čo Puškin označil za spor Slavjanov medzi sebou!

Viktor Ivanovič Gorodáš, riaditeľ Ústavu vedeckého ateizmu
v rozhovore s redaktorom talianskeho časopisu "Famiglia cristiana".
=====

Viktor Ivanovič Gorodáš je už 5 rokov na čele najdôležitejšej ustanovizne na šírenie ateizmu v ZSSR. Je tu Ústav vedeckého ateizmu, ktorý patrí pod Akadémiu vied. Čo sa týka jeho postavenia, patrí medzi najvyššiu vrstvu predstaviteľov ZSSR. Novinári ho nazývajú "Rat-zingerom ateistickej pravej viery".

Gorodáš má 48 rokov, je profesorom dejín a filozofie na Moskovskej univerzite. Venuje sa zvlášť štúdiu katolicizmu stredoveku a novoveku. Jeho ústav má viac oddelení, v ktorých študuje vedecký ateizmus a súčasná religiozita v socialistických krajinách, sociálne otázky spojené s náboženstvom a činnosť náboženstva mimo ZSSR. Ústav má filiálky v Kyjeve - stredisku ukrajinských grékokatolíkov a pravoslávnych, vo Vilne - stredisku katolíckej Litvy a v Taškente - stredisku islamu v ZSSR. Akademický zbor má 22 členov - odborníkov. Riaditeľ, zástupca, docenti a spolupracovníci sú akoby misionármi ateizmu. Ich úlohou je vedecky bojovať proti náboženstvu v národe.

Talianskeho novinára zaujímalo, či sa niečo zmení nástupom Gorbačova. Gorodáš ale radšej rozprával o možnosti návštevy pápeža v ZSSR. Sovietski nemajú nič proti Jánovi Pavlovi II., vážia si ho, keď hovorí o pokoji. Tá návšteva by sa mohla uskutočniť v krátkom čase, ak by nebola spojená s návštevou ďalších krajín Varšavského paktu.

V celom svete sa deje mimoriadna náboženská obroda. Malo sa o tom hovoriť aj na XXVII. zjazde. Skutočnosťou je, že aj v ZSSR náboženstvo ukazuje nečakanú životnú silu. Kostoly navštevujú nielen starí, ako sa často píše v novinách. Na liturgických úkonoch sa často zúčastňujú aj mladí, ľudia vzdelaní, čo je znakom, že viera za 70 rokov po Októbrovej revolúcii napriek všetkým predpovediam nevymizla. Áno, v tom máme byť sebakritickí.

Odkiaľ ten vzrast religiozity?

Vedecko-technická revolúcia si veľa sľubovala od uprednostnenia materializmu pred duchovnosťou. Keď sa tento prísľub neuskutočňuje, dochádza k vytriezveniu, ktoré prechádza do pokánia za vykonanú voľbu a z toho nutne nasleduje návrat k duchovnému. Ešte niečo dodám: v ľuďoch vzrastá dejinné svedomie. Predvídajúc budúcnosť, človek sa snaží spomenúť si na minulosť. Keď myslíme na našu minulosť, nemôžeme obchádzať Cirkev a jej úlohu v minulých storočiach. Ona bola výrazom veľkej ruskej domoviny. Ťažko si je predstaviť, že by bez pôsobenia Cirkvi boli sa udalosti tak rozvíjali, ako sa rozvíjali. Tiež je ťažko si predstaviť budúcnosť bez prítomnosti Cirkvi.

Či je to preporod náboženstva, alebo ľudstvo si uvedomuje dôležitosť náboženstva? Nazvime to ako chceme, skutočnosť sa nečá popierať. Faktom je, že v Cirkvi je vždy viac učených ľudí.

Marx predpovedal, že treba odstrániť náboženstvo ako iluzórne šťastie, aby ľudia mohli byť naozaj šťastní. On viazal zmiznutie náboženstva so socialistickou spoločnosťou, to znamená, že by náboženstvo zmizlo úmerne s tým, nakoľko by sa potvrdzoval materialistický svetonázor spätý s vedeckým pokrokom. Kedy sa to stane? My v Ústave sme prorokmi. Jedná sa tu o dlhodobý dejinný vývoj. Keď ho novinár prosil, aby to upresnil, odpovedal: Nemožno predpovedať presné trvanie toho dejinného vývoja, či to bude 10, 50 rokov alebo celé storočie. Ale aj my máme vieru a máme túto vieru - povedal, usmievajúc sa, Gorodáš.

Glas koncila

Súčasná literatúra a náboženstvo.

Najanejší súčasní spisovatelia, lojálni občania ZSSR, stále otvorenejšie prízvukujú hodnoty kresťanského dedičstva.

V literárnej oblasti ZSSR sa javí nepokoj: spisovatelia vždy častejšie používajú náboženské motívy, vždy viac sa dištancujú od štátom predpísaného ateizmu a bránia náboženskú znášanlivosť. Kým orgán Zväzu sovietskych spisovateľov "Literaturnaja Gazeta" v tomto roku vždy častejšie sa zastáva tohoto smeru, ozvala sa KOMSOMOLSKAJA PRAVDA, ktorá tento smer prudko napáda. V článku pod názvom "Úzka spätosť s milým Bohom" / slovo Boh sa tu dôsledne píše s malým b / doktor filozofie A. Kriveljev napáda trojicu ruských spisovateľov, známych aj mimo ZSSR. Píše: "Socialistický realizmus nemôže dopustiť, že v našej dobe niektorí autori či už otvorene alebo latentne sa pridávajú tézy, že náboženstvu patrí monopol na poli etiky". Pritom si berie na mušku spisovateľov Vasila Bikova, Čingiza Aitmanova i Vasila Astafajeva, ktorí sú považovaní na západe za najväčších súčasných autorov v ZSSR. Spisovateľovi vytyka, že za hrdinu svojho románu si zvolil bývalého klerika, ktorý sa cíti byť povolaný od Boha, aby sa pokúsil pomáhať tým, čo sa stali otrokmi drog. Kriveljev vidí v tom náznak, že by prechod z nespravodlivosti do spravodlivosti /od zla k dobru/ mal pochádzať z náboženstva. Čítať niečo také v sovietskej tlači spôsobuje skôr bolesť ako odcudzenie, súdi Dr. Kriveljev.

Vasilovi Bikovovi vytyka, že vyzdvihol Tesatoro i Reč na hore ako morálny kódex až dodnes. Kresťanské hodnoty v etike podľa súčasného ideologického chápania mali platnosť len po Veľkú októbrovu soc. revolúciu v roku 1917, píše Kriveljev. Bikova ďalej obviňujú z toho, že svojich čitateľov pobáda k tomu, aby skúmali hlbiny svojej duše a zavrhnuli ateizmus.

Astafajevovi, ktorý sa radí medzi spisovateľov sedliackej prózy, vytyka, že vyberá hrdinov, čo viac uvažujú nad zmyslom života ako nad kolchozmi a sovchozmi. Títo sú práve preto obľúbení medzi početnými čitateľmi.

Ďalej vytyka, že v najnovšom románe "Rybár z Gruzínska" spomína biblickú potopu a že v tomto románe prízvukuje poľutovanie nad tým, že dnešný človek nepraktizuje viac vzbudzovanie ľútosti a zmierenia.

Kriveljev nazýva všetkých troch spisovateľov škandálnymi príkladmi súčasnej literárnej scény v ZSSR, vytyka im, že nehodnotia správne fakty z dejín i súčasnosti v marxistickom duchu a že sa spreneverili hrdinskej tradícii voľnomyšlienkarstva a ateizmu.

Ani jeden z týchto troch spisovateľov vo svojich dielach nekritizuje sovietsky spoločenský poriadok. Všetci sú členmi Zväzu spisovateľov ZSSR, ktorý v poslednom čase nebráni určitej náboženskej tolerancii.

Na VIII. kongrese sovietskych spisovateľov tohto roku Leoníd Leonov vyhlásil: "Treba chrániť našu tradíciu /dedičstvo/ a mladí majú byť tak vychovaní, aby túto tradíciu poznali a si ju aj ctili. Aby sme nemali mladých, ktorí nepoznajú svoju minulosť." Súčasne Leonov odsúdil marxistické hodnotenie náboženstva ako "vykroškovateľky mäs" a zastal sa toho, aby sa podnikal vedecký výskum vplyvu náboženstva na celkový komplex vytvárania názoru na svet v každej jednotlivnej epoche.

Zvlášť v niektorých sovietskych republikách je mnoho zástancov podobného zmýšľania. Predtým bolo zakázané uverejňovať takéto publikácie. V 60-tych rokoch vyvolala veľké debaty kniha ukrajinského

spisovateľa Oleksa Hončara "Katedrála pod skalami". Hončar umiestnil dej svojho románu do kavierne, ktorá bola pretvorená z bývalého kostola. Za to ho vylúčili zo Zväzu a knihu cenzurovali. Práve tento prípad podrobila "Literaturnaja gazeta" ostrej kritike, žiadajúc, aby román bol znova vydaný, že dotčení cenzori nepochopili, o čo ide.

Glas koncila.

Čingiz Ajtmatov o svojom novom románe

Orgán Zväzu spisovateľov ZSSR, "Literaturnaja gazeta" v čísle 33 z 13. augusta 1986 priniesol rozhovor s kirgizským spisovateľom Čingizom Ajtmatovom, o ktorom nedávno v "Komsomolskej pravde" A. Kryvelev napísal, že hlása "náboženskú morálku". V rozhovore s Ajtmatovom dopisovateľ Literaturnoj gazety sa dotkol aj jeho nového románu "Placha - Popravisko", ktorého začiatok bol uverejnený v júnovom čísle časopisu "Novyj mir" a v augustovom čísle vyšlo jeho pokračovanie.

Jedna z otázok dopisovateľa "Literaturnou gazety" znela "Je zjavné, že v románe hlavnou postavou je Avdij Kallistratov. Myslím, že táto postava je rekvipením aj pre tých, čo si zvykli, že každé nové Ajtmatovo dielo nikdy neopakuje predošlé, vyznačuje sa tematickou, umeleckou originalitou. V "Popravisku" po prvý raz u vás vystupuje ako hlavná postava ru ký človek".

Odpoveď Čingiza Ajtmatova: Áno, Avdij je Rus, ale ja ho chápem širšie, ako kresťana, hoci to, čo sa v ňom odohráva, ako sa nazdávam, týka sa aj mojich súčasníkov, ktorí svojim pôvodom sú spätí s inými vierovyznaniami. V danom prípade som sa pokúsil vykonať cestu cez náboženstvo k človeku. Nie k Bohu, ale k človeku! Zo všetkých línií románu pre mňa je rozhodne hlavnou Avdij a jeho hľadanie.

Dopisovateľ: Ale predsa nie náhodou ste si za hlavného hrdinu zvolili kresťania a nie, povedzme, mohamedána.

Ajtmatov: Samozrejme, nie náhodou. Kresťanské náboženstvo poskytuje veľmi mocnú vzpruhu v postave Ježiša Krista. Islamské náboženstvo, do ktorého som zapojený svojim pôvodom, takú postavu nemá. Mohamed nie je mučeníkom. Bývali uňho ťažké, mučivé dni, ale aby ho za ideu ukrižovali a aby to ľuďom navždy odpustil, takého niet. Ježiš Kristus mi poskytuje príležitosť povedať modernému človeku čosi najskrytejšie. Preto ja, ateista, som naňho narazil na svojej tvorivej ceste. Tým si možno vysvetliť moju voľbu hlavného hrdinu, to, že Avdij Kallistratov je práve taký, aký je.

Dopisovateľ: Keď človek číta "Popravisko", chtiac-nechtiac si pomyslí na Dostojevského - na jeho knieža Myškina, Aľošu Karamazova... A váš Pontský Pilát a Ježiš Nazaretský pripomínajú Bulgakova...

Ajtmatov: Čo na to môžem povedať? Je mi to príjemné počuť, ale nie preto, že by som chcel akosi kámarátky figurovať vedľa veľkých predchodcov. V danom prípade, v priebehu práce na románe, dotkol som sa istých problémov, ktoré kedysi našli ozvenu u nich. Sú to večné kategórie, večné problémy, ku ktorým sa budem vracieť nielen ja, ale aj mnohí po nás. Prirodzene, myslel som na Bulgakova v tom aspekte, že Pontský Pilát a Ježiš, a u mňa Pontský Pilát a Ježiš Nazaretský sú jedny a tie isté osoby a nachádzajú sa v jednej a tej istej situácii. Ale, ako dúfam, pozorný čitateľ zbadá, že túto situáciu som sa pokúsil riešiť ani nie tak zásadne iným spôsobom, lež vnieť do dialógu

Pontského Piláta a Krista celkom podstatný moment, totiž odvteky ako toto tretnutie našlo odraz u Bulgakova, prešiel určitý kus dejín a my žijeme v trochu inom časovom rozmere. Chcel som priniesť čosi nové, to, čo poznáme dnes, totiž vysloviť sa o globálnej zraniteľnosti ľudského sveta ako takého. Vôlec netrvám na tom, aby sme Posledný súd chápali priam ako jaderný koniec sveta. Ale práve realnosť tejto hrozby ma nútila pokúsiť sa dokázať, že treba sa báť nie mystického konca sveta, lež toho, čoho sa my sami môžeme dopustiť, čo sa môže stať strašnou skutočnosťou.

Dopisovateľ: Hromotenie Vášho románu kritikou, vrátane na stránkach "Literaturnoj gazety", samozrejme je ešte pred Vami, keď sa dokončí jeho publikovanie. Čo však môžete dnes povedať tým čitateľom "Pöpraviska", čo sú tej mienky, že autor sa zmierlivo stavia k náboženstvu?

Ajtmatov: Myslím, že román vyvolá rôzne mienky, rôzne vyklady. Keď sa jeho uverejňovanie skončí, očakávam seriózny literárno-kritický, ak chcete filozofický rozbor. Ale súdiť o spisovateľoch a ich dielach, či sa v nich prejavujú sympatie k náboženstvu z toho, že v nich vyčítali iba známe formuly a nie cieľ, znamená, že sa čitateľ pozerá do knihy a nič nevidel.

Prípad rehabilitácie Borisa Pasternaka.

Vo februári 1987 uverejnil ústredný tlačový orgán strany "Moskovskaja pravda" prejav prvého tajomníka predsedníctva moskovskej pobočky Zväzu sovietskych spisovateľov Felixa Kuzněčova, v ktorom vyhlásil, že jeho organizácia teraz zrušila nariadenie, vydané pred 30 rokmi, ktorým vylúčila Borisa Pasternaka zo svojich radov. Zároveň sa široká sovietska verejnosť dozvedela správu, ktorá by ešte pred nedávnom vyznela senzačne: v roku 1988 bude v ZSSR vydaný po prvýkrát plných 30 rokov zakazovaný román Dr. Živago. To prakticky znamená, že spisovateľ bol posmrtné úplne rehabilitovaný.

Kuzněcov, ktorý hovoril k problémom novej kultúrnej politiky ďalej povedal, že teraz bola v celej krajine široko otvorená cesta k procesu veľkej očisty a inovácie sovietskej spoločnosti. Ľudia sa údajne dnes nezaujúajú iba o hodnoty, ktoré doniesla alebo nedoniesla sovietska literatúra v nedávnej minulosti, ale sa tiež zamýšľa nad tým, či vtedy správne žili.

Boris Pasternak bol vylúčený zo Zväzu sovietskych spisovateľov preto, že v roku 1957 publikoval na Západe svoj román "Dr. Živago" a o rok neskôršie obdržal Nobelovu cenu za literatúru. Sovietska propaganda - a nielen propaganda - potom ho donútila, aby sa tejto vysokej pacts vzdal.

V ZSSR sa o rehabilitáciu zakázaného románu a jeho autora najviac zasadzoval básnik Jevgenij Jevtušenko. Je členom oficiálneho výboru, ktorý sa má postarať nielen o oneskorené vydanie Pasternakových diel, ale tiež o zriadenie nového múzea, zasväteného autorovi románu. Toto má byť umiestnené v dedinskom domčeku jedného z populárnych letovísk moskovčanov, v obci Pereedelkino, kde Boris Pasternak žil v čase, keď upadol do nemilosti.

Treba ešte povedať, že rehabilitácia "prekliatych básnikov" v ZSSR nie je ničím novým. Posmrtnú rehabilitáciu dosiahol napr. básnik Nikolaj Gorniliev, zastrelený roku 1921 ako "kontrarevolucionár". A v čase Gorbačova patrí prijať svetoznámu ruskému emigrantovi Vladoimirovi Nabukovovi, ktorého diela sa v ZSSR dočkali prvého vydania v roku 1986.

Slobodná Európa, 14. marca 1987.

Dve správy :

1. Sovietsky ateistický časopis "Nauka i religia" priniesol svojho času článok o jednom mladom sovietskom inteligentovi, ktorý napriek všetkým štúdiám, školeniam a prehádkam, našiel cestu k viere a náboženstvu. Časopis však označuje tento prípad za trápnu výnimku. Zostáva však otázkou, či história mladého Sášu K. nie je typická už pre širšie kruhy sovietskej mládeže. Prečo inak hlavný ateistický časopis ZSSR dáva toľko miesta tzv. trápnej výnimke, keď sa oficiálna propaganda oháňa tvrdením, že ZSSR je krajinou masového ateizmu?

Sáša bol aktívnym členom Komsonolu a po skončení štúdia na vysokej škole urobil s vyznamenaním prijímacie skúšky na Prírodovedecký inštitút v Leningrade. Tam obdržal za svoje vynikajúce výsledky štipendium. Bolo zrejme, že myslel na vedeckú kariéru. Ako sa dá vyčítať medzi riadkami uvedeného článku, Sáša sa svojich plánov vzdal, lebo objavil, že iné veci a hodnoty sú oveľa dôležitejšie. "Doma, v rodine, sa o náboženstve nikdy nehovorilo" - zdôrazňuje autor článku. "Cirkev bola pre týchto ľudí niekto zastaralý". Zo širokého Sášovho príbuzenstva nikto nedal svoje deti pokrstiť a ani nemal sobáš v kostole.

A tu zrazu sa rodičia dozvedia, že Sáša, ich pýcha a nádej, dal sa pokrstiť v jednom leningradskom kostole. Sáša prehlásil, že bude naďalej chodiť do kostola a že sa verejne zrieka svojich rodičov. Pisateľ článku s cynickou iróniou poznamenáva, že ide o duševne narušeného človeka, ktorý stratil cit pre spravodlivosť a pravdu, lebo že sa Sáša ponáhlal plniť príkaz Evanjelia: "Každý, kto opustí domy, bratov alebo sestry, alebo otca alebo matku pre moje meno, stokrát viac dostane a za podiel bude mať život večný".

Autor článku ďalej vysvetľuje, ako sa priznal Sášovi, že v rokoch 1909-1918 mal najlepšie známky v škole, i z náboženstva a že dnes napriek tomu neverí. A čo na to Sáša? "Ja som mal tiež najlepšie známky z predmetov základy marx-leninizmu a z vedeckého ateizmu a napriek tomu som sa stal veriacim".

Pre túto historku je charakteristické, že angažovaný ateista, autor článku, patrí ku staršej generácii, ktorej príslušníci tvoria prevažnú časť aparátu protináboženskej a ateistickej propagandy, kým Sáša je predstaviteľom mladej generácie, ktorá už hľadá pravdu, dobro a lásku, ktorou je Boh.

2. Týždenník Münchener Katholische Kirche Zeitung priniesol správu o liste mladého veriaceho študenta Alexandra Argentovova, ktorý bol pre svoju neohrozenú vieru uväznený na moskvskej psychiatrickej klinike č. 14. V liste žiada Patriarchu Pimena o pomoc.

Výrok jedného orgánu 22. oddelenia ľudových milícií, ktorým sa oboril na Argentovova, zrkadlí bezradnosť režimu voči náboženstvu. Dotyčný orgán mu nanietal: "Všetci popi boli v dvadsiatich rokoch zastrelení, kostoly zatvorené a tak kde sa tu beriete, všiváci? Aljoša potom opisuje svoje prostredie: Som tu medzi ťažko chorými zúrivcami, ktorí musia byť stále pripútaní na lôžko. Som nútený počúvať ich neludský rev. Toto prostredie spolu s liekmi sú mojou mučiarnou. Ešte bolestnejší je postoj lekárov. Hoci úplne ignorujú náboženstvo, stále sa ma snažia presvedčiť, že moja viera v Boha je psychická choroba; som zdravý, spím dobre, ale tu mi vnucujú prášky na spanie. Povahou som "kludas", ale tu ma nútia brať liek aminazyn, aby som sa vraj ukludnil. Ak ho odmietnem, budú mi ho injekčne pichať. A končí: "Vaša Svätosť, zastaňte sa ma. A keby to nebolo možné, tak aspoň mlčky žehnajte moje mučenie pre vieru." Z moskovského Patriarchátu neprišla žiadna ozvena.